

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Porrkomplexxt!

- En kvalitativ studie om ungdomars syn på pornografi

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Sofie Larsson, Erik Lindqvist, Caroline Svensson

Handledare: Tore Brännberg

Abstract

Title: Porrkomplexxxt!

Authors: Sofie Larsson, Erik Lindqvist och Caroline Svensson

Keywords: *Pornography and youth, gender, sexuality, power*

The aim of this study has been to investigate Swedish youth's conceptions about pornography and sexuality through a gender and power perspective. The questions of issue were the following:

1. Does youth reflect about gender and sexuality concerning pornography?
 - a) Does any norms appear concerning consumption of pornography and sexuality?
 - b) Is any kind of power structure related to gender recognized concerning pornography?
 - c) Does youth think that pornography effects the conception of gender and sexuality? If so, how?
2. Are there any differences between how girls and boys reflect about the questions of issue above?

The used research method has been qualitative individual semi-structured interviews with eight students totally, four girls and four boys, all in the ages of 16-18. The study has a hermeneutical and abductive approach.

The result shows that the respondents recognize both positive and negative influences from pornography. They describe pornography as exciting, instructive and inspiring as well as degrading against women, disgusting and pressure engendering. The respondents think pornographic material influence others more and mainly more negative than it influences themselves. The respondents perceive patriarchal structures in pornography. They oppose these structures and use strategies to avoid them. The respondents make a distinction between sex in pornography and their personal experiences of sex. The respondents are aware of gender specific norms concerning sexuality and pornography and they both oppose and maintain these norms. We found both differences and similarities in the comparison between girls and boys. The most distinct difference is that the boys consume pornographic material more regularly than the girls. The boys are generally more positive towards and have more opinions regarding pornography. A significant conclusion is that the respondents' thoughts about pornography in a substantial extent are characterized by ambivalence. The respondents consider pornography as easily accessible and taboo at the same time. The result shows that the respondents are influenced by both conservative and liberal values in concern to sexuality in general and pornography in particular.

Förord.....	5
1. Bakgrund	6
1.1. Syfte och frågeställningar	7
1.2. Avgränsning	8
1.3. Förförståelse	8
1.4. Definition av begrepp	9
2. Tidigare forskning och teoretiska perspektiv.....	10
2.1. Ungdomar och pornografi	11
2.2. Feminism och pornografi.....	13
2.3. Makt och kön ur ett estetiskt perspektiv	15
2.4. Third Person Effect	15
2.5. Hegemonisk maskulinitet	15
2.6. Sexuella Script	16
2.7. Kognitiv dissonans.....	16
2.8. Relationsbegrepp och reflexivitet enligt Giddens.....	17
2.9. Makt enligt Foucault	17
2.10. Ambivalens enligt Bauman	18
3. Metod	18
3.1. Metodval.....	18
3.2. Urval	19
3.3. Genomförande	20
3.4. Analysförfarande.....	21
3.5. Etik.....	23
3.6. Vetenskapsfilosofiska perspektiv	24
3.7. Litteratursökning	24
3.8. Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	25
3.8.1. Reliabilitet	25
3.8.2. Validitet	26
3.8.3. Generaliserbarhet	26
4. Resultat och analys	27
4.1. Konsumtion.....	27
4.1.1. Tjejer om konsumtion	27
4.1.2. Killar om konsumtion	28
4.1.3. Analys	29
4.2. Normer	29
4.2.1. Tjejer om normer	29
4.2.2. Killar om normer	30
4.2.3. Analys	31
4.3. Kön.....	33
4.3.1. Tjejer om kön	33
4.3.2. Killar om kön	34
4.3.3. Analys	36
4.4. Makt.....	37
4.4.1. Tjejer om makt	37
4.4.2. Killar om makt.....	38
4.4.3. Analys	39
4.5. Sexualitet.....	41
4.5.1. Tjejer om sexualitet	41
4.5.2. Killar om sexualitet	43
4.5.3. Analys	44

4.6. Påverkan	47
4.6.1. Tjejer om påverkan	47
4.6.2. Killar om påverkan	48
4.6.3. Analys	50
4.7. Övergripande analys	52
5. Diskussion	54
5.1. Förslag till vidare forskning	57

Referenser

Bilaga 1: Ordlista

Bilaga 2: Intervjuguide

Bilaga 3: ”Prata porr?”

Förord

Tack till:

De deltagande ungdomarna i vår studie. Vi uppmärksammade ett stort engagemang hos er samtliga och utan er hade studien inte varit möjlig att genomföra.

Den gymnasieskola i centrala Göteborg som bistod både vid uppsökandet av respondenter till studien samt med lokaler för intervjuerna.

Vår handledare vid Göteborgs Universitet Tore Brännberg för entusiasm, intresse och vägledning under studiens gång.

Sist men inte minst vill vi tacka oss själva för ett givande samarbete.

1. Bakgrund

Vid en sökning på Google i januari 2011 gav sökordet ”porn” 287.000.000 träffar. Det råder inget tvivel om att pornografin idag är lättillgänglig. Pornografi har funnits sedan en lång tid tillbaka i olika former och det finns många tolkningar av vad begreppet innebär. Ordet härstammar från grekiskans *porne* som betyder sköka/prostituerad och *grafi* som betyder beskrivning. Enligt Nationalencyklopedin (Röhl & Tapper 2010) skildrar pornografin ”... i underhållande och lustframkallande syfte framställda beskrivningar av människans erotiska liv.”. Den definition som används i svensk lagstiftning är: “en bild är pornografisk om den, utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöljt och utmanande sätt, skildrar ett sexuellt motiv.” (Statens Offentliga Utredningar (SOU) 2007:54).

Historiskt sett har talet om pornografi präglats av att den betraktats som ett hot mot den allmänna moralen och debatten har handlat mycket om pornografins eventuella påverkan på människor. Debatten har bidragit till att forskningen inriktat sig på samband mellan pornografi och sexuellt våld och övergrepp varför aspekter som förbud, censur och restriktioner haft huvudfokus. Radikalfeminismen har även lyft fram att pornografi främst utgjort ett hot mot kvinnan (Halvarsson 2007).

Vi har sett att dagens svenska debatt har en liknande karaktär men präglas idag av en acceptans av pornografin. Detta eftersom Internet gjort att utbudet inte kan kontrolleras. Därmed har diskussionen om pornografins vara eller icke-vara förändrats till att handla mer om hur samhället ska hantera dess existens vilket medfört att debattens intensitet minskat.

Trots att det finns lagar som ska begränsa barn och ungas tillgång till pornografi finns idag en oro hos vuxna om hur unga människor påverkas. Forskningen har således under det senaste decenniet börjat intressera sig för detta ämne och studier har börjat undersöka ungdomars egna upplevelser av pornografi. Dock har denna forskning som exempelvis antologin ”Koll på porr!” från 2006 inte fått någon nämnvärd uppmärksamhet (ibid.).

Vi har inte heller upplevt att den offentliga debatten fått genomslag i människors vardagsliv. Pornografi i sig är inte något som allmänt anses som ett rumsrent samtalsämne. Människors konsumtion och preferenser vad gäller pornografi är fortfarande en privat ensak.

Inom socionomutbildningen har vi personligen inte kommit i direkt anslutning till ämnet pornografi. Detta trots att sexualitet är ett stort ämne inom forskningen inom socialt arbete,

särskilt gällande ungdomar. Sexualitet är en viktig del av identitetsbildningen och pornografin närvarar idag i ungdomars livsvärld.

Vår erfarenhet från studiepraktiken är också att pornografi är ett ämne som ungdomar är intresserade av att samtala om men att det inte prioriteras att tala om inom verksamheter i det sociala arbetets fält. Inte heller inom grundskole- eller gymnasieutbildningar är det ett obligatoriskt moment att diskutera. Vi vill med denna uppsats således uppmärksamma ämnet ungdomar och pornografi. På detta vis hoppas vi kunna bidra till en ökad och mer nyanserad diskussion samt att ämnet ges utrymme inom det sociala arbetet.

1.1. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att undersöka ungdomars syn på pornografi och sexualitet ur ett köns- och maktperspektiv.

För att tillgodose detta syfte har vi valt följande frågeställningar:

1. Reflekterar ungdomar över könsroller och sexualitet i relation till pornografi?
 - a) Kan några normer urskiljas kring pornografikonsumtion och sexualitet?
 - b) Uppfattas någon form av könsmaktsordning inom pornografin?
 - c) Tror ungdomar att pornografi påverkar synen på kön och sexualitet? I så fall, hur?
2. Finns det skillnader i hur tjejer och killar resonerar kring ovanstående frågeställningar?

Frågeställningarna i vår studie är breda och utgör en grund för ett mångdimensionellt angreppssätt. Vi har valt denna utgångspunkt då våra frågeställningar inte endast kan belysas ur ett ensidigt perspektiv eftersom de i hög grad är sammanhängande med varandra. Detta medför att studiens omfattning ökar eftersom vi också vill kunna fördjupa oss och presentera studiens empiri på ett kvalitativt sätt. Vårt angreppssätt ställer krav på oss som forskare att kunna belysa många olika teman ur vår empiri och sammanföra dessa till vårt syfte.

Anledningen till att vi valt att undersöka skillnader mellan tjejers och killars svar i studien är att tidigare studier har visat att konsumtionen av pornografi ser mycket olika ut för tjejer och killar. Dessutom har många studier endast fokuserat på antingen killar eller tjejer. Studiens syfte är att undersöka ungdomars syn på pornografi och då måste båda grupperna studeras. En nackdel med att särskilja tjejer och killar är att studien riskerar att befästa de skillnader som redan finns mellan grupperna. Vi menar dock att detta trots allt är nödvändigt för att kunna placera in och jämföra studien med tidigare forskning.

1.2. Avgränsning

Vi har i studien valt att avgränsa oss genom att inte fokusera på ungdomarnas egen konsumtion av pornografi och sammanhanget i vilket den konsumerats. Detta eftersom det redan finns en del studier som tagit upp denna aspekt samt att det inte direkt ger svar på vår frågeställning. Dock har vi valt att presentera resultat gällande konsumtion för att kunna placera ungdomarnas svar gällande studiens frågeställningar i ett sammanhang.

En av studiens frågeställningar berör huruvida ungdomar tror att pornografi påverkar deras syn på sexualitet. Vi har i samband med detta inte valt att fråga om eller presentera resultat kring ungdomarnas egen upplevda sexuella erfarenhet utöver pornografikonsumtion. Detta eftersom vårt mål inte har varit att kartlägga samband mellan pornografikonsumtion och sexualitet utan att fokusera på deras egna tankar kring huruvida de kan påverkas av den.

Vi har i vår studie ett genomgående könsperspektiv. Vi har därför valt att inte ta hänsyn till faktorer som klass, etnicitet, studieprogram eller liknande. Gällande ålder har vi avgränsat oss till att studien berör gymnasieelever. Ungdomarna i vår studie är mellan 16-18 år gamla.

Då det pornografiska utbudet är brett har vi valt att avgränsa oss till att utgå från begreppet *mainstreampornografi*. Denna typ av pornografi är den vanligaste och produceras i huvudsak i kommersiellt syfte (UMO). Frågorna i studien är således utformade efter och syftar till att undersöka denna typ av material.

1.3. Förförståelse

Vår sammanlagda förförståelse för ämnet är begränsad. Självklart skiljer sig våra erfarenheter åt men vi har ändå valt att presentera en gemensam förförståelse. Vi har alla relativt lite erfarenhet av och kunskap om innehållet i pornografiskt material då ingen av oss konsumerat pornografi regelbundet. Vi har i olika grad diskuterat med vänner och följt debatter i media kring pornografi men ingen av oss har varit särskilt djupt engagerad i frågan. En av oss har, om än i begränsad omfattning, haft en diskussion om pornografi i skolan under högstadiet.

Två av oss har erfarenheter från studiepraktik gällande ungdomar och pornografi då vi har praktiserat på en organisation som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Diskussioner med ungdomar kring sexualitet, könsroller och pornografi i detta sammanhang har också påverkat vår förförståelse.

Gällande specifikt målgruppen för vår studie; ungdomar i gymnasieålder baseras vår förförståelse på våra personliga erfarenheter från gymnasieåldern. Detta kan påverka

tolkningar som görs i studien. Vi tror dock att vi genom diskussioner och en medvetenhet om en eventuell påverkan på studiens resultat av våra erfarenheter förhållit oss öppna och, i den mån det varit möjligt, objektiva inför studiens resultat.

Vi har också vägt in att även om inte så många år passerat sedan vi själva gick i gymnasiet, så är samhället i allmänhet och ungdomars arenor i synnerhet i ständig förändring. Våra erfarenheter är därför inte nödvändigtvis applicerbara i studiens sammanhang.

1.4. Definition av begrepp

I denna avdelning presenterar vi begrepp relevanta för studiens förståelse. Dessa har dels valts av oss för att förtydliga studien och dels framkommit ur ungdomarnas tal om pornografi.

Tjejer/Killar:

Vi har valt att kalla deltagarna i studien för ungdomar. Då vi gör jämförelser mellan resonemang hos könen har vi valt att kalla dem för *tjejer* och *killar*. Detta för att kunna särskilja dem från uttalanden om aktörerna i pornografiska filmer eller bilder. Aktörerna kallar vi genomgående för *kvinnor* respektive *män*.

Amatörpornografi:

Begreppet *amatörpornografi* refererar till pornografiskt material som ej producerats i kommersiellt syfte. Den är ofta producerad i hemmiljö av privatpersoner och sprids sedan vanligtvis genom Internet. Amatörpornografi kan också vara pornografi med utgångspunkt att efterlikna hemmiljö men som är producerad i kommersiellt syfte (Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) 2007). I denna studie syftas dock på den första varianten.

Cum shots:

En central bildsekvens inom pornografin där mannen ejakulerar över/på kvinnan, ofta sker detta i kvinnans ansikte (ibid.).

Fetisch:

En *fetisch* innebär att sexuell åtrå riktas mot ett specifikt föremål eller en kroppsdel (RFSU). Begreppet används ibland vardagligt synonymt med vissa sexuella beteenden och även så i denna studie.

Gangbang:

Syftar på gruppsex där oftast en kvinna genomför samlag med flera män. Används ibland synonymt med gruppvåldtäkt då en sådan akt inom pornografin sägs återspegla detta fenomen. Det är dock inte den ursprungliga meningen med begreppet (RFSU 2007)

Kk- relation:

Kk står för knullkompis. En *kk-relation* innebär att ha en sexuell relation med en vän eller någon annan person utan att ha ett förhållande till personen som baseras på känslor av kärlek.

Mainstreampornografi:

Mainstreampornografi innebär material som skildrar heterosexuell samvaro mellan man och kvinna. Detta kan även innebära flera deltagare av samma kön och innehålla lesbiska scener men inte scener där män har sex med män, så kallad *gaypornografi* (UMO).

One night stand:

Enligt NE:s definition betyder ett *one night stand* en tillfällig sexuell förbindelse (NE). Det innebär således en sexuell relation av en tillfällig karaktär och förknippas inte med några djupare känslor av kärlek mellan parterna.

Pop-up:

En *pop-up* innebär att ett extrafönster öppnas på en datorskärm då en person utför en åtgärd eller ett kommande på en webbplats vilken använder pop-ups för denna typ av åtgärd. Pop-up-fönster kan även öppnas automatiskt på skärmen och innehåller vanligtvis reklam men kan också utgöras av nätfiskebedrägeri, spionprogram eller liknande (Microsoft).

2. Tidigare forskning och teoretiska perspektiv

I detta kapitel presenterar vi en översikt av tidigare forskning gällande ungdomar och pornografi samt de teorier och fristående begrepp vi använt oss av i vår analys. Fokus ligger på det som är relevant utifrån våra frågeställningar. Frågeställningarnas komplexitet kräver en omfattande analys och varierande teoretiska perspektiv. Därför är tidigare forskning och teoretiska perspektiv ett rikt nyanserat kapitel. Fokus ligger på svenska studier, kompletterade av nordisk och internationell forskning. Vi har utöver forskning direkt relaterad till ungdomar och pornografi valt att redovisa studier och litteratur som legat till grund för debatten och forskningen kring pornografi. Detta inbegriper litteratur med tonvikt på radikal- och

liberalfeminism gällande pornografi. Vi använder oss av både tidigare forskning och teori i vår analys och därför har vi förlagt dessa till samma kapitel.

2.1. Ungdomar och pornografi

Pornografi har tidigare varit ett ämne som det inte forskats mycket kring i samband med ungdomar och sexualitet i Sverige. Under det senaste decenniet har dock trenden förändrats. Den viktigaste förklaringen till detta är den ökade tillgängligheten till och konsumtionen av pornografi. Detta har skapat en oro från vuxenvärlden kring huruvida ungdomars sexualitet påverkas av pornografikonsumtion vilket gjort att det blivit ett intressant ämne att diskutera (Forsberg 2006; Hammarén & Johansson 2006¹, 2006²; Nigård 2007; Rogala 2006). Löfgren-Mårtenson och Månsson (2006) refererar till Brian McNair som myntat begreppen *pornification* och *porno-chick*. Pornification beskriver hur pornografins bildspråk och sexuella koder alltmer infiltrerats i vardagskulturen och det offentliga rummet. Med begreppet porno-chick avses det inflytande pornografi haft i populärkulturen och som därmed har idealiserat pornografien och blivit en del av ungdomars livsvärld (ibid.).

Exempelvis Hammarén och Johansson (2006²), Häggström-Nordin (2005), Löfgren-Mårtenson och Månsson (2006) och Forsberg (2006) har undersökt sambandet mellan pornografikonsumtion och att ha provat eller utfört vissa sexuella handlingar. Ett samband finns men det har inte kunnat dras några slutsatser kring att det skulle vara just pornografien som påverkar ungdomars sexuella praktik. En förklaring till detta samband är istället att ungdomar som konsumerar pornografi har ett aktivare sexliv och ett större intresse av sex.

Forskning visar att en majoritet av svenska gymnasieelever har sett på pornografi. Hammarén och Johansson (2006²), Häggström-Nordin (2005) och Forsberg (2006) visar att mer än 90 % av killar och drygt 70 % av tjejer i årskurs 3 på gymnasiet kommit i kontakt med pornografi. Studier har också visat att killar generellt är mer positivt inställda till pornografi än tjejer (Priebe, Åkerman & Svedin 2007; Forsberg 2006; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006). Detta är något som även studier från Norge och Island påvisat (Aagre 2007; Kolbein 2007). Dock minskar killars konsumtion i takt med ålder och sexuell erfarenhet medan tjejers tenderar att öka, konsumtionen går alltså mot ett närmande mellan könen i takt med stigande ålder (Hammarén & Johansson 2006¹; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006).

Något som forskningen om pornografikonsumtion också visat är att killar i högre grad konsumerar pornografi medvetet medan tjejer oftast kommer i kontakt med den av misstag (Berg 1999, 2007; Forsberg 2006). Ett flertal studier (Sørensen 2007; Foxhage 2006; Löfgren-

Mårtenson & Månsson 2006) inom Norden har gällande preferenser kring att titta på pornografi ensam, med en partner eller i grupp kommit fram till att killar i högre grad ser pornografi som en umgängesform. Kolbein (2007) menar dock att det på Island tycks vara så att tjejer oftare än killar tittar på pornografi med vänner i underhållningssyfte.

Löfgren-Mårtenson och Månsson (2006) samt Hammarén och Johansson (2006²) menar att en utveckling har skett då pornografikonsumtion tidigare förknippats med skam och skuld men idag är mer eller mindre socialt accepterat och normaliserat för båda könen. Bergs (1999) studie visar att det är mer skamfyllt för tjejer att konsumera och tala om pornografi samt att det finns en ambivalens hos dem gällande konsumtion då de även kan känna sig upphetsade. Senare studier bekräftar att det fortfarande är mer skambelagt för tjejer än för killar att titta på pornografi (Rogala 2007; Hammarén & Johansson 2006¹). Enligt Foxhage (2007) finns det en norm bland unga killar att de bör ha konsumerat pornografi. Nigårds (2007) studie visar dock att pornografianvändning hos killar fortfarande är belagt med tabu och skam.

När det gäller påverkan har olika studier haft olika kategorier som de undersökt. En del har fokuserat på direkt påverkan såsom upphetsning och andra känslor medan andra studier mer inriktats på beteendemönster och attityder. Det som generellt kan sägas är att forskningen visat att ungdomar har en uppfattning om att andra påverkas mer än dem själva av att konsumera pornografi (Forsberg 2006; Häggström-Nordin 2005; Nigård 2007). Dessutom framgår det att ungdomar tror att andra påverkas mer negativt än en själv (Carlsson 2005; Forsberg 2000; Forselius 1993; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Nigård 2007). Enligt Carlsson (2005) tror ungdomar även att pornografi kan leda till sexuella våldsyttningar. Det finns emellertid enligt Olsson (2007) ingen forskning som visar att det skulle finnas något direkt samband mellan sexualbrott och pornografikonsumtion.

Flertalet studier (Nigård 2007; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Foxhage 2006) har kommit fram till att ungdomar upplever positiva effekter av pornografikonsumtion. Direkta upplevelser som upphetsning och sexuell tillfredsställelse samt faktorer som att lära sig om sex och få inspiration till sexlivet har främst lyfts fram.

Studier (Nigård 2007; Berg 1999; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006) visar att ungdomar uppfattar att pornografi förmedlar könsstereotypa ideal vad gäller både utseende och prestation vilka kan skapa krav och osäkerhet. Kvinnliga kroppsliga ideal som förmedlas handlar om att vara smal, ha stora bröst och att ha ett rakat könsorgan (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006). Kvinnan förväntas anpassa sig till mannens lust och preferenser för att tillfredsställa hans sexuella behov (Berg 1999; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006).

De senaste årens studier (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Hammarén & Johansson 2006¹) menar att ungdomar uppfattar att synen på mannens kropp förändrats. Även mannen inom pornografin bedöms efter sitt utseende och förväntas ha en perfekt kropp. Han ska vara vältränad, ha ett stort könsorgan och vara fri från kroppsbehandling. Detta utseende har också skapat ideal bland ungdomar. Mannens roll uppfattas också generera vissa prestationsmässiga ideal. Dessa handlar om att inte visa några känslor, att vara uthållig och att ha kontroll över den sexuella situationen (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Foxhage 2006). Dessa resonemang styrks av nordiska studier; bland annat i Knudsen (2007) och Hirdman (2007) framgår att ungdomar på Internet representerar sig själva på sätt influerade av pornografi.

En stor del av forskningen om ungdomar och pornografi beskriver att ungdomar uppfattar en tydlig könsmaktsordning inom pornografin (Nigård 2007; Foxhage 2006; Hammarén & Johansson 2006²; Berg 1999). Exempelvis påvisar Foxhage (2006) att ungdomar anser att kvinnan skildras som underlägsen mannen. Även nordiska (Sørensen 2007; Knudsen 2007) och internationella studier (Macrae 2003; Lo & Wei 2002) har visat på att pornografikonsumenter uppfattar en könsmaktsordning inom pornografin. Nigård (2007) betonar dock att inte alla ungdomar i hennes studie reflekterat över detta.

Det finns en överensstämmelse mellan forskningsresultaten gällande ungdomars upplevelse av ambivalens inför pornografi. Denna yttrar sig på många olika sätt. Bland annat beskriver Berg (1999), Nigård (2007), Forsberg (2006) och Häggström-Nordin (2005) att både tjejer och killar värjer sig mot bilden av den underlägsna kvinnan samtidigt som de blir upphetsade.

Flera studier (Nigård 2007; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Hammarén & Johansson 2006²; Berg 1999) visar att en majoritet av ungdomar inte anser sig ha några problem med att skilja sexuella fantasier och pornografi från verkligheten. Det framgår att ungdomar gör en åtskillnad mellan pornografigestalterna och kvinnor och män i verkligheten. I en dansk studie beskriver Sørensen (2007) att unga killar betraktar kvinno- och manskroppen i pornografin som objektifierade fantasikroppar. Vidare uppfattar ungdomar ofta sexet i pornografin som orealistiskt och känslolöst (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Berg 1999; Foxhage 2007). Dock anses detta vara eftersträvansvärt då ungdomar uppfattar att pornografi ska skildra fantasi snarare än verklighet (Nigård 2007; Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006).

2.2. Feminism och pornografi

De främsta teoribildarna och pornografimotståndarna inom radikalfeminism är Andrea Dworkin och Catharine MacKinnon. De kom 1997 med boken "In harm's way: the

pornography civil rights hearings” som ett led i detta arbete¹. Även Dines, Jensen och Russo (1998) sällar sig till denna teori. Dworkin (1981) menar att pornografi är en del av att upprätthålla en rådande könsmaktsordning i samhället som är till mannens fördel. Denna vidmakthålls genom ett förtryckande av kvinnan på olika plan; ekonomiskt, socialt, genom våld och hot om våld samt genom att kuva kvinnans sexualitet (ibid.). Inom pornografin existerar dock en kvinnlig sexualitet men då i syfte att ge mannen njutning. Dessa teoretiker menar också att kvinnan framställs i underläge som ett uttryck för den rådande maktordningen. Detta exempelvis genom analsex och *cum shots* (Dines et al. 1998). Radikalfeminism betonar även att aktörerna inom pornografin är verkliga människor vilket innebär att verkliga kvinnor kommer till skada till skillnad från spelfilm där vissa scener inte utspelas på riktigt (Dworkin 1981). Förespråkare av radikalfeminismen hävdar att pornografin är anpassad till en marknad utgjord av män genom exempelvis kameravinklingar som minimerar män i bild samt bidrar till full exponering av akterna vilket gör att sexet ser bildskönt ut även om akten kanske inte är skön i verkligheten (Dines et al. 1998).

Radikalfeminismen har kritiserats för att vara ensidig, bygga på en essentialistisk syn på kön och spegla en onyanserad bild av förhållandet mellan kvinnan som offer och mannen som förövare. Don Kulick (2005) menar att i U.S.A., där debatten kring pornografi främst utvecklats och lett vägen även för talet kring pornografi i Sverige, har dessa idéer mött kritik och det har förts ett aktivt motstånd mot att försöka kriminalisera pornografi. Den liberala synen på pornografi representeras bland annat av liberala feminister och queerteoretiker. Företrädare för dessa falanger är Carol Vance och Gayle Rubin som menar att radikalfeministiska teorier inte räcker för att förklara sexualitet. Rubins idéer om att pornografi ansetts som något oacceptabelt och omoraliskt på grund utav att den inte ingår i den heteronormativa repertoaren för sexualitet stöds av Kulick (ibid.). Han hävdar att pornografi i bemärkelsen att den utmanar heteronormativa förställningar om sexualitet är positiv. Radikalfeminismen har också kritiserats då den inte kan tillämpas på exempelvis gaypornografi vilken faller utanför heteronormativ mainstreampornografi (ibid.).

I Sverige tog det längre tid för den liberala synen på pornografi (och sexualitet) att etableras. Kulick (ibid.) menar att queerteorin i Sverige grundades under en eklektisk process där delar av den ignorerades. Exempelvis bortsågs delar av Foucaults verk som belyser sadomasochism samt Vance och Rubins tankar om pornografi. På senare år har detta klimat

¹ Dworkin och MacKinnon har arbetat aktivt med juridiska processer för att begränsa pornografi. Som exempel så genomfördes efter deras påtryckningar en censurlagstiftning mot pornografi i Kanada (Östergren 2006).

dock kommit att förändras. År 2006 kom socialantropologen Petra Östergren ut med ”Porr, horor och feminister”. Hon är influerad av nämnda teorier om sexualitet och pornografi och boken utgör en stark kritik av den svenska sexualpolitiken som Östergren menar är influerad av radikalfeminismens idéer. Vidare menar Östergren att sexualiteten fått en överdriven betydelse inom studier relaterade till makt och kön och framhåller att makt är något komplext som också måste relateras till andra faktorer.

2.3. Makt och kön ur ett estetiskt perspektiv

Genom Mariah Larssons artikel ”Drömmen om den goda pornografin – Om sextio- och sjuttioårsfilmen och gränsen mellan konst och pornografi” (2007) har vi analyserat empirin ur ett estetiskt perspektiv. Hon diskuterar hur dagens pornografi har utvecklats konstnärligt och hur detta hänger samman med synen på pornografi representerande en rå maskulin sexualitet och därav ej legitim för kvinnor att avnjuta. Detta har bidragit till debatt om förbud men även hur pornografin skulle kunna tilltala en kvinnlig publik, något som verkar vara oklart. Dock ges exempel på filmmakare och föreningar som verkat för skapande av film som skildrar erotik och pornografi som kan vara både konstnärlig och jämlikt framställd samt hur dessa har samverkat till att utveckla framställningen av sexualitet i det offentliga rummet och på bild (ibid.). Denna artikel har varit relevant för oss då den fokuserar på det filmiska innehållet inom pornografi ur ett estetiskt perspektiv samtidigt som den behandlar makt- och könsfaktorer.

2.4. Third Person Effect

Phillips Davidson publicerade 1983 artikeln ”Third Person Effect in Communication” som handlar om en *tredje persons-effekt* i samband med masskommunikation. Han åsyftade att människor tenderar att tro att andra påverkas mer av budskap via masskommunikation än de själva. I en internationell studie av Lo och Wei (2002) sattes sedan denna teori i sammanhang med människors åsikter om pornografins påverkan. Lo och Wei ser pornografi som en masskommunikation och personer tenderar att tro att andra påverkas av den mer än de själva (ibid.). Detta fenomen kommer att belysas i vår studie och tredje persons-effekten kommer att användas som stöd och grund för detta.

2.5. Hegemonisk maskulinitet

Teorin om hegemonisk maskulinitet är utvecklad av R.W. Connell (2008). Enligt teorin har mannens ledande ställning i samhället traditionellt byggts upp genom mäns kollektiva

förtryckande av kvinnor och homosexuella män samt andra män som genom faktorer som klass och etnicitet hamnar lågt i hierarkin. Den hegemoniska maskulinitetens hierarki har vidmakthållits genom bland annat hot om våld, ekonomisk status och social organisering. Homosociala sammanhang och institutioner har gett utrymme för socialiserande in i en kultur som upprätthåller könsmaktsordningen i samhället. Enligt Connell förändras dock mönstren. Nya former av manlighet och alternativa identiteter växer fram idag. Inom dessa finns en större medvetenhet om ojämlikhet och ett intresse att förändra detta (ibid.). Vi har valt att använda teorin hegemonisk maskulinitet då den lämpar sig för analyser av maktförhållanden mellan män och kvinnor och hur dessa uttrycks specifikt bland män.

2.6. Sexuella Script

William Simon och John H. Gagnon (1973) utvecklade på 1970-talet teorin om *sexuella script*. De beskriver sexuella skript som ett manuskript för människors sexualitet. Genom socialisation lär vi oss när, var, hur, med vem och varför vi har sex. Det sexuella skriptet ger svar på grundläggande frågor kring sexualiteten och hjälper oss hantera en komplex värld.

Som analysverktyg kan sexuella skript användas på flera nivåer. En övergripande nivå är kulturen som genom normer och även lagstiftning förmedlar hur vi förväntas bete oss sexuellt. Sexuella skript på en interpersonell, mellanmänsklig nivå beskriver framträdande mönster på gruppnivå. På intrapsykisk nivå handlar det om den enskilda individens egna reflektioner och förhållningssätt gentemot tidigare, nuvarande och framtida sexuella upplevelser. Ett sexuellt skript är inte något statiskt och eftersom dessa olika nivåer ständigt är i kontakt med varandra påverkas de också ömsesidigt av varandra (ibid.). Att teorin om sexuella skript är bred gör den till ett användbart verktyg för vår studie. Att teorin använts flitigt i tidigare forskning om ungdomar och pornografi motiverar vårt val samtidigt som det underlättar för jämförelse studier emellan. Trots att teorin formulerades redan 1973 menar vi att den fortfarande är högst aktuell.

2.7. Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonans är en psykologisk term framlagd av socialpsykologen Leon Festinger (1962). Begreppet innebär det känslotillstånd som uppstår när konflikt råder mellan oförenliga attityder eller när vi handlar på ett sätt motstridigt med våra värderingar. Enligt teorin löser vi denna obalans genom att ändra en av de motstridiga kognitionerna, exempelvis genom att undvika åsikter och information som leder till dissonans (ibid.). Kognitiv dissonans valdes

utifrån de motstridiga attityder vi urskiljde i vår empiri. Som psykologisk teori kan den dessutom komplettera studiens övriga mer socialkonstruktionistiska teoretiska perspektiv.

2.8. Relationsbegrepp och reflexivitet enligt Giddens

Enligt Anthony Giddens (1992) präglas det senmoderna samhället av ett flertal sorters relationer där synen på kärlek och sex definierar dessa. Samhället utmärks i hög grad av det så kallade *kärlekskomplexet* kännetecknat av en romantisk kärlek där mannen och kvinnan kompletterar varandra genom att maskulinitet och femininitet blir en helhet. Parterna i en sådan relation identifierar sig i varandra genom projektion. Maskuliniteten är inte förknippad med känslor utan kärleken kan ses som feminiserad. Kärlekskomplexet är också sammankopplat med att bilda familj.

Med *plastisk sexualitet* syftar Giddens (ibid.) på sexualitet skild från reproduktion. Relationer som bygger på denna form av sexualitet är något som uppkommit då normer kring sexualitet förknippad med njutning och inte barnaavlande accepterats. Detta har öppnat dörren för relationer som inte främst baseras på kärlek. Att genom flyktiga relationer undvika närhet är typiskt för det senmoderna samhället.

Den rena relationen har enligt Giddens (ibid.) börjat vinna mark under den senmoderna tiden. Denna relation bygger på att sexuell och emotionell jämlikhet uppnås. Relationen kännetecknas vidare av öppenhet och tillit. Givande och tagande görs på jämlik basis. Inom en ren relation finns utrymme för individens identitet.

Reflexivitet är ett karakteristiskt förhållningssätt till den mängd av information, influenser, diskurser och möjliga livsstilar som det senmoderna samhället möjliggör. Det innebär att människor bearbetar, sällar och väljer ut för sig passande element i sitt identitetsskapande. Detta innebär en möjlighet att hela tiden utveckla sig själv. Det senare kan bidra till en osäkerhet och svårighet att göra bestående val, vilket exempelvis manifesteras i oviljan eller rädslan för att skapa närmre relationer då intimitet kan försvåra det reflexiva projektet (ibid.).

Giddens begrepp är användbara i vår analys eftersom de skildrar fenomen som i högsta grad präglar det samhälle vi lever i. De belyser sex och relationer i det senmoderna samhället och hur människor förhåller sig till detta.

2.9. Makt enligt Foucault

Vi har valt använda oss av Michel Foucaults definition av makt. I ”Sexualitetens Historia Band 1: Viljan att veta” (2002¹) menar Foucault att samhällsdiskursen avgör vilka beteenden

och åsikter människor har kring sexualitet. Han menar att individer i samhället är tvingade att anpassa sig till samhällsnormer och att samhället därför besitter makt över individen. Foucault menar att människans sexualitet historiskt sett varit förtryckt samtidigt som han anser att en utveckling skett då människan alltmer talar om sexualiteten. En frigjordhet som Foucault uttrycker kan uppfattas som en påtvingande diskurs kännetecknar det moderna samhället (ibid.). Då frågeställningarna till vår studie bland annat handlar om normativitet och makt kommer Foucaults resonemang fördjupas och användas som ett redskap för analysen av vår empiri.

2.10. Ambivalens enligt Bauman

Zygmunt Bauman (2005) beskriver vår tids samhälle med orden *flytande modernitet*. Han menar att samhället idag är präglad av konsumtion och ständig förnyelse. Förändring sker fort, knappt har man lärt sig något nytt förrän kunskapen är omodern och beteenden får aldrig riktigt tid att slå rot och bli till vanor och rutiner. Detta skapar osäkerhet och ger upphov till att ett flyktigt tankesätt införlivas hos människan. Konsekvensen blir upplevelsen av ambivalens (ibid.). Särskilt vad det gäller sexualitet och relationer blir detta flyktiga och ambivalenta förhållningssätt tydligt, Bauman (2003) benämner detta som *liquid love* eller *flytande kärlek*. Baumans begrepp är användbara för analyser av fenomen i det moderna samhället relaterade till vår empiri.

3. Metod

I detta kapitel kommer vi att redogöra för hur vi metodiskt gått till väga genom vår studie. Vi har valt att dela in detta kapitel under rubrikerna; metodval, urval, genomförande, analysförfarande, etik, vetenskapsfilosofiska perspektiv, litteratursökning samt reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Detta för att tydliggöra arbetsprocessens alla steg.

3.1. Metodval

Eftersom vi velat undersöka ungdomars personliga uppfattning om pornografi har vi valt att använda oss av kvalitativ metod. En fördel med att istället ha valt en kvantitativ metod hade i enlighet med Elofsson (2005) varit att vi kunnat använda oss av ett större urval. Det hade genererat i att en större generaliserbarhet av resultaten kunnat uppnås. Kvalitativ metod är användbar då syftet är att exemplifiera och fördjupa snarare än att ge generella bilder av ett ämne (Larsson 2005²) vilket vi velat uppnå. Dessutom har vi sett att en stor del av den tidigare forskningen rörande ungdomar och pornografi baserats på kvantitativa enkäter. Även om detta

ger möjlighet till en anonymitet som kan bidra till ökad trovärdighet så anser vi att vi likväl uppnådde detta i vår kvalitativa undersökning genom en öppen och trygg intervjusituation.

Inledningsvis övervägde vi att använda oss av fokusgrupper vid materialinsamlingen. En fokusgrupp är en bra metod för att komma åt attityder och normativa föreställningar på gruppnivå (Billinger 2005). Vi har istället valt att genomföra enskilda intervjuer med ungdomar. Syftet med detta var att få kunskap om deras personliga uppfattning om ämnet. En enskild kvalitativ intervju ger utrymme för studiens deltagare att reflektera och med egna ord beskriva sin upplevelse av och åsikter om ett fenomen (Larsson 2005²). Enligt Billinger (2005) finns det i en fokusgrupp däremot risk för en ojämn fördelning av åsiktsutrymme, något vi ville undvika.

Vi har valt att arbeta utifrån vad Larsson (2005²) kallar den allmänna intervjuguiden. Detta innebar att vi konstruerade en tematiserad intervjuguide utifrån rubrikerna sammanhang, syfte till konsumtion, uppfattning och inflytande. Under varje tema formulerade vi ett antal öppna frågor knutna till våra frågeställningar. Denna form passade bra då vi ville ha en viss struktur på intervjun och samtidigt vara flexibla gällande ordningsföljd, formulering och följdfrågor. De på förhand formulerade frågorna fungerade som en checklista under intervjun. Den standardiserade intervjuguiden, som Larsson (ibid.) också benämner, hade kunnat vara ett alternativ då denna form, med i förhand givna och noggrant formulerade frågor, hade fört med sig att intervjuerna hade gått tillväga på samma sätt så förutsättningarna hade varit lika under alla intervjuer. Eftersom vi har velat komma åt varje individs personliga uppfattning menar vi alltså att vårt val var mer lämpligt.

Den nämnda kritiken ovan kan också riktas mot kumulativ intervjumetod vilken vi använt i viss utsträckning. Med kumulativ metod menas att ämnen som inte inledningsvis fanns med i intervjuguiden men som på eget bevåg berörts av någon ungdom under en intervju lagts till i senare intervjuer (Brännberg 1998). Vi ser dock fördelen med denna metod då vi på detta vis fångat in aspekter av ungdomarnas syn på pornografi som vi inte tänkt på tidigare.

3.2. Urval

Vi bestämde oss för att intervjua gymnasieungdomar. Anledningen till detta var att vi ville komma i kontakt med ungdomar med erfarenhet av att ha sett pornografi. Studier visar att en övervägande majoritet av ungdomar på gymnasiet kommit i kontakt med pornografi (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006). Enligt vetenskapsrådet (Codex) kan ungdomar över 15 år själva

avgöra om de är intresserade av att delta i en studie utan målsmans godkännande, vilket också var en anledning till vårt val av respondentgrupp.

Giota (2005) menar att studier om barn och ungas livsförhållanden är något som traditionellt gjorts via vuxna i deras närhet med motiveringar som att de inte skulle vara trovärdiga eller kompetenta nog att delta i forskningsprojekt. Modern barn- och ungdomsforskning med influenser från bland annat antropologi inbegriper istället en syn på barn och unga som både trovärdiga och kompetenta att delta men framför allt att det är av största vikt att fråga dem själva om ämnen som berör deras livsvärld. Den inbegriper också en viss syn på lämpliga metoder och tillvägagångssätt i studien av barn och unga (ibid.).

Vi har tagit fasta på dessa idéer. Bland annat gällande bemötandet av ungdomarna och utförandet av intervjuerna, att vi tagit hänsyn till frågor som ungdomarna själva fört på tal samt att vi bestämt tar avstånd från kritiker som anser att ungdomars uppgifter kan ifrågasättas på grundval att de är ungdomar. Vi menar att de är experter på deras egen tillvaro.

Urvalet genomfördes genom att vi tog kontakt med en gymnasieskola i centrala Göteborg. Vi fick möjlighet att under en dag stå vid ett bokbord vid aulan där majoriteten av skolans elever passerar och informera förbipasserande om vår studie. På detta sätt kunde vi nå fram till en variation av elever oberoende av varandra vilket vi såg som en fördel då de på så sätt inte riskerade att påverka varandras svar genom att diskutera ämnet innan sinsemellan. Intresserade elever fick skriva upp kontaktuppgifter på en intresselista. Av dessa bokades sedan intervjuer med fem killar och fem tjejer. På grund av bortfall genomfördes till slut intervjuer med fyra killar och fyra tjejer.

3.3. Genomförande

Vi genomförde inledningsvis en testintervju med en från studien utomstående person för att testa vårt upplägg av intervjun såsom intervjuguidens funktion, tidsmässig ram samt val av att vara två personer som utför intervjun. Av testintervjun framkom att vissa frågor i intervjuguiden behövde justeras. Det framkom också att respondenten upplevde en viss svårighet och genans inför att tala om vissa personliga erfarenheter samt att uttala vissa ord knutna till pornografi högt. Detta resulterade i att vi utformade en ordkarta (bil.1) innehållande olika typer av adjektiv, verb och substantiv kopplade till ämnet. Denna inleddes sedan intervjuerna med. Kartan fungerade således som en isbrytare genom att respondenten tillsammans med oss gick igenom alla ord och själv fick uttala, välja och ringa in de ord som denne associerade till pornografi. Vad som skulle kunna vara värt att diskutera är om denna

ordkarta på något sätt varit ledande då ungdomarna, om de fått associera fritt, hade kunnat välja andra ord. Som bil. 1 visar har vi dock använt oss av mycket varierande ord och syftet var främst att lätta upp för en diskussion.

Vi valde att vara två intervjuare på grund av att en person då kunde ha en ledande roll medan den andre antecknade samtidigt som det fanns ökade möjligheter till nya infallsvinklar och följdfrågor. Att vara tre intervjuare tror vi hade försvårat intervjun då respondenten eventuellt skulle upplevt sig utsatt. Även att vara två intervjuare innebär ett skevt maktförhållande. Vi ansåg dock detta som nödvändigt och var under intervjuerna väl medvetna om förhållandet för att intervjupersonen skulle känna sig trygg och bekväm.

För att öka vår kunskap och förståelse om pornografi inför intervjuerna valde vi att göra efterforskningar främst på Internet. Detta för att få en ökad kännedom om ungefär vilket utbud som finns på marknaden inom genren mainstreampornografi, då det är kring denna studiens fokus ligger. Anledningen till detta var att undvika missförstånd kring begrepp och innehåll inom denna.

Ett grupprum bokades på skolan där intervjuerna genomfördes. Detta för att det rent praktiskt skulle vara lätt att genomföra intervjuerna och att de skulle ske i en för respondenterna bekant miljö. Varje intervju utfördes under cirka en timme. Vi valde att med respondentens samtycke både spela in intervjuerna och föra anteckningar. På så sätt var det möjligt att lyssna på materialet i efterhand och transkribera intervjuerna för att säkerställa att resultaten blev korrekt framställda. I ett fall använde vi oss endast av skriftliga anteckningar på grund av tekniska problem med inspelningsapparaturen.

3.4. Analysförfarande

Det första steget i analysförfarandet var att transkribera, det vill säga skriva ut det inspelade materialet för att få en bättre överblick över datainsamlingen (Kvale & Brinkmann 2009). Vi diskuterade därefter utifrån våra frågeställningar fram olika teman som vi urskiljt i materialet. Vi valde att markera intervjuerna med hjälp av färgkodning. Därefter sammanställdes materialet från samtliga intervjuer under valda teman vilka är konsumtion, normer, kön, makt, sexualitet samt påverkan. Att arbeta på detta sätt benämner Larsson (2005²) som meningskategorisering och meningskoncentrering. I samband med presentationen av resultat och analys valde vi att i enlighet med dessa metoder sammanfatta innehållet till ett mer överskådligt resultat. Vi har i framställningen av texten illustrerat detta med hjälp av citat som möjliggör för läsaren att skapa sig en egen uppfattning av empirin.

Då en av våra frågeställningar är att jämföra hur killar och tjejer resonerar kring våra teman gjorde vi först en jämförelse mellan svaren från de båda grupperna. Vi har lyft fram både likheter och skillnader mellan och inom grupperna. För att besvara de övriga frågeställningarna analyserade vi materialet med hjälp av valda teorier, begrepp och tidigare forskning. Teorierna valdes främst genom en induktiv process där vi med utgång i empirin kom fram till lämpliga teorier. Dock hade vi genom studier av tidigare forskning blivit introducerade till vissa teorier och begrepp vilka togs i beaktande i utformandet av vår studie och inför analysen vilket innebär ett deduktivt angreppssätt. Att arbeta abduktivt innebär enligt Larsson (ibid.) en växling mellan induktiva och deduktiva metoder. Vi valde detta arbetssätt eftersom det finns en nackdel med att arbeta renodlat induktivt och enbart utgå från empirin då vi menar att en viss förförståelse kring ämnet inte kan bortses ifrån. Förförståelsen kan påverka hur empirin tolkas och studien utformas.

De teorier och begrepp som använts i analysen utgår från de teman vi kategoriserat vårt material utefter. Larsson (2005¹) definierar analysverktyget teoritriangulering som en kombination mellan olika teoretiska perspektiv. Då våra teman i många fall går in i varandra har vi applicerat flera teorier inom flera olika teman. För att belysa vårt material grundligt har vi även valt teorier och begrepp från olika discipliner, främst socialkonstruktionistiska, för att få olika infallsvinklar. Vi har även använt oss av perspektiv på individ-, grupp- och samhällsnivå. Detta eftersom ämnet ungdomar och pornografi är komplext och berörs av många faktorer. De teorier vi använt oss av framgår i teorikapitlet.

Ett genomgående fenomen i resultatet var att ungdomarna visade en ambivalens inför många frågor. För att belysa denna och knyta ihop studiens teman vilka vi anser har ett starkt samband valde vi att förklara ambivalensen genom att göra en genomgående analys av den i alla teman och därmed lyfta analysen till en högre nivå. Detta gjordes med hjälp av Baumans (2005) resonemang om ambivalens i det senmoderna samhället.

Meningstolkning innebär enligt Larsson (2005²) att gå på djupet av materialet för att förstå och tolka meningen bakom det som respondenterna uttalat. Denna metod har varit användbar vid tillfällena då vi uppfattat att ett uttalande varit gällande på flera nivåer. Exempelvis har detta skett under bearbetningen av den övergripande analysen.

Undersökartriangulering innebär att olika personer genomför insamling av data och analys av empirin (ibid.). Att använda denna metod har bidragit till att vi kunnat uppmärksamma materialet ur olika synvinklar. Som nämnt använde vi denna strategi under intervjuerna men även under bearbetningen av empirin då vi jämförde analyser av varandras intervjumaterial.

Kombinering av olika analysmetoder enligt vår modell är vad Larsson (ibid.) benämner ad-hoc analys. Vidare anser Larsson (2005¹) att ett mångdimensionellt angreppssätt i studier inom socialt arbete kan vara passande eftersom det sociala arbetet är komplext till innehåll och sammanhang. Vi anser att det för vår studie därför varit passande att blanda analysmetoder, teorier, arbetssätt och studier på olika nivåer.

Att använda sig av enbart en tolkningsmodell kan ge en koncentrerad analys med större skärpa enligt Larsson (ibid.). Dessutom ställer den multidimensionella arbetsmetoden höga krav på tid, resurser och kreativitet hos forskaren. Vi ansåg dock att denna metod medförde större möjligheter än begränsningar, något vi inte ändrat uppfattning om under studiens gång. Därtill är våra forskningsfrågor av mångsidig karaktär varför vi valde detta tillvägagångssätt.

3.5. Etik

Då studiens frågeställningar berör privat och ibland känslig information tänkte vi på förhand noga igenom de etiska frågor som är kopplade till studien. Vi har utgått från de fyra etiska huvudkraven som vetenskapsrådet benämner som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Codex).

Med hänsyn till informationskravet såg vi till att deltagarna var väl informerade om oss, vår studies syfte och dess upplägg (Codex). Vi berättade om vad deras uppgift i studien skulle vara och för att motivera till deltagande betonade vi att deras medverkan kan leda till att generera ny kunskap inom ämnet. Vi upplyste om att deltagandet i studien är frivilligt och att de därför har rätt att säga nej och om de tackar ja - att de när som helst under intervjun har rätt att avbryta. Intervjuerna inleddes med att informera om syftet med studien och vetenskapsrådets fyra etiska principer vid kvalitativ forskningsintervju.

Samtyckeskravet innebär att deltagarna i studien själva har rätt att bestämma över sin medverkan (Codex). Vi tog hänsyn till detta genom att inhämta samtycke från alla deltagare i studien. Kravet innebär även att om någon deltagare skulle välja att hoppa av studien eller avbryta intervjun ska detta inte leda till några negativa följder för personen, vilket det inte heller gjorde för de två respondenter som inte kunde medverka i studien. Vi tog även hänsyn till samtyckekravet genom att få deras godkännande till att spela in intervjun på band.

Konfidentialitetskravet går ut på att uppgifterna om alla i en undersöknings ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem (Codex). Med detta krav i beaktande har vi vidtagit tystnadsplikt samt sett till att deltagarna är anonyma genom att inte använda oss av

individernas namn eller något annat som kan spåra en individs identitet. Det insamlade materialet kommer att förvaras på så sätt att det är praktiskt omöjligt för en utomstående att komma åt det och vid studiens avslutande förstöras.

Nyttjandekravet syftar till att vi kommer beakta att det insamlade materialet inte kommer att användas i något annat syfte än för forskningsändamålet i denna studie (Codex).

3.6. Vetenskapsfilosofiska perspektiv

Ontologisk uppfattning innebär enligt Thomassen (2007) läran om världens beskaffenhet. Vår uppfattning utgår från ett konstruktionistiskt perspektiv. Detta innebär att vi ser skeenden och fenomen i samhället som en konstruktion. Fenomen i sig är verkliga men betydelsen av dem konstrueras. Språket är därmed viktigt i hur vi framställer vår verklighet eftersom benämningen av ett fenomen ger dess betydelse. Skeenden är kontextbundna och innebörden av dem är därmed föränderliga över tid. Ett samhällsfenomen måste således sättas in i en kontext för att förstås. Detta perspektiv innebär en syn på identitet som föränderlig och kontextbunden och har därmed ingen sann essens (ibid.).

Epistemologi betyder enligt Thomassen (ibid.) läran om kunskap, och fokuserar på hur denna inhämtas och skapas. Vi har i vår studie ett kunskapsteoretiskt förhållningssätt som utgår i ett hermeneutiskt perspektiv. Detta innebär att vi i vår studie har strävat efter att lyfta fram den enskildes utsagor snarare än att försöka fokusera på en objektiv sanning. Dessa har vi sedan tolkat för att kunna förstå och utveckla individens resonemang (ibid.).

3.7. Litteratursökning

I studiens inledningsskede genomfördes en litteratursökning. Målet med denna var att hitta tidigare forskning relevant för våra frågeställningar i såväl Sverige, Norden som internationellt. Störst vikt lades dock vid den tidigare svenska forskningen då denna har störst samband med vår studie. För att hitta denna har vi sökt i databaserna GUNDA, GUPEA, Libris, Swepub och Kvinnsam. Genom att söka på ämnesorden ”pornografi” och ”ungdomar” i samband med ämnesorden ”sexualitet”, ”makt”, ”könsmaktsordning”, ”genus”, ”social kontroll” och ”kön” hittades tidigare forskning med anknytning till vår studie. Vi har även sökt genom så kallad boolesk sökning, i dessa fall har vi använt sökorden ”por*” och ”ung*”. Vi har dessutom använt oss av fria resurser som folkhälsoinstitutet, SOU och medierådet.

Genom sökning i Libris, som är en databas för hela Norden, blev också nordisk forskning tillgänglig. Vad gäller den internationella forskningen sökte vi i databaser som IBSS:

International Bibliography of the Social Sciences (CSA), PsycINFO 1872-current (CSA) och CSA Social Sciences. Vid sökningen av den internationella forskningen översattes ämnesorden till engelska. De ämnesord som vi då valde var ”pornography”, ”erotica”, ”power”, ”gender”, ”sex”, ”male domination”, ”youth”, ”adolescent”, ”sexuality” och ”social control”. Även vid den internationella sökningen har vi gjort booleska sökningar, vid dessa tillfällen har sökningar på ”porn*”, ”adolescen*” och ”teen*” nyttjats. En del av den litteratur som används i studien har dessutom hittats i referenslistor till andra böcker.

3.8. Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

För att denna del ska bli så tydlig som möjligt har vi valt att presentera uppsatsens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet under separata rubriker.

3.8.1. Reliabilitet

Begreppet reliabilitet avser enligt Lilja ”*både pålitliga resultat vid upprepade mätningar och skalans interna pålitlighet, dvs. om de items som ingår i skalan mäter samma egenskap*” (Lilja 2005:294). Larsson (2005²) översätter reliabilitet till tillförlitlighet och menar vidare att denna i kvalitativ forskning inte kan fastställas på ett enkelt och tydligt sätt eftersom det i kvalitativa undersökningar är forskaren som är mätinstrumentet. Därav handlar frågan om reliabilitet i kvalitativa undersökningar främst om huruvida resultaten kan reproduceras vid en annan tidpunkt eller av en annan forskare (Kvale & Brinkmann 2009).

Lilja (2005) skriver att tydligt formulerade frågor är en förutsättning för reliabilitet. Med detta som utgångspunkt arbetade vi grundligt igenom vår intervjuguide och formuleringen av våra frågor. Detta för att undvika frågor som kan tolkas på olika sätt av olika deltagare, uppfattas som ledande eller symboliskt laddade. Under intervjuerna var vi noga med att klarifiera att vi uppfattat intervjupersonens svar korrekt och för att försäkra oss om intervjupersonens uppfattning upprepade vi under intervjun liknande frågor med fokus på samma tema.

Larsson (2005²) menar att en studies reliabilitet kan ökas genom metodtriangulering som exempelvis undersökartriangulering. Detta innebär att samma avsnitt ur en intervju transkriberas av två olika forskare eller av samma forskare vid två olika tidpunkter. Detta är något som vi på grund av en begränsad tidsram inte gjort. Däremot har vi alla tagit del av samtliga intervjuer då två personer genomfört dem och den tredje lyssnat på eller transkriberat intervjun. Dessutom är ljudkvaliteten på vårt inspelade intervjumaterial så pass bra att vi anser oss haft goda förutsättningar att genomföra korrekta transkriberingar från ljudinspelning till

textmaterial. Då vi är tre forskare har vi genom undersökningstriangulering kunnat se att resultat har blivit detsamma oavsett vem av oss som analyserat materialet.

3.8.2. Validitet

Validitet definieras ofta genom frågan: Mäter du vad du avser att mäta? (Kvale & Brinkmann 2009). Vi har under arbetsprocessen utgått ifrån studiens syfte och frågeställningar då dessa är ramen för vad vi avser att undersöka. Under utformandet av intervjuguiden arbetade vi noga igenom innehåll och formuleringar för att frågorna på så vis ska mäta eller med kvalitativt språk undersöka det som utifrån syfte och frågeställningar är meningen att undersöka. Som nämnts tidigare använde vi oss av öppna kvalitativa intervjufrågor och därav gavs intervjupersonerna möjlighet att detaljerat uttrycka personliga uppfattningar och upplevelser.

Vid redovisningen av vårt resultat har vi strävat efter att läsaren genom våra beskrivningar, tematiseringar och analyser ska få en så tydlig bild som möjligt av de undersökta fenomenen. Exempelvis har vi använt oss av citat för att kunna återge så nyanserade och trovärdiga bilder som möjligt. Att vi har använt oss av metodtriangulering bidrar också till en mer mångsidig, och på så vis mer trovärdig, bild av vårt material. Vi har i denna studie, utöver att vara tre forskare, använt oss av flera olika analysmetoder och teoretiska perspektiv i vår analys. Detta menar Larsson (2005²) stärker studiens validitet.

Larsson (ibid.) skriver att när syftet med en studie är att kvalitativt studera ett mindre urval är det främst en intern validitet som eftersträvas. Detta innebär att undersöka några specifika fall intensivt och detaljerat och på så vis kunna dra slutsatser giltiga för just dessa personer och i just detta sammanhang. Detta är också vad vi i första hand har velat uppnå med vår studie.

3.8.3. Generaliserbarhet

Frågan om generaliserbarhet behandlar huruvida en studies resultat kan överföras till andra personer och situationer. Syftet med kvalitativ forskning är inte att generalisera utan att exemplifiera och möjligheterna till generella slutsatser är begränsade. Generaliserbarheten kan dock vara av intresse att diskutera även inom den kvalitativa forskningen (ibid.).

Larsson (ibid.) tar upp begreppet extrapolering vilket syftar till huruvida resultat kan tillämpas på andra situationer med liknande förhållanden. Extrapolering är inget statistik- eller sannolikhetsmått utan en logisk, analytisk och problemorienterad utsaga. Analytisk generalisering är det begrepp Kvale och Brinkmann (2009) använder sig av för att beskriva detta logiska övervägande om huruvida det är möjligt att generalisera inom kvalitativ

forskning. Att vår studies resultat på de flesta punkter överensstämmer med vad tidigare forskning kommit fram till på området visar att vår studies resultat faktiskt kan överföras även till andra undersökningspersoner och situationer. Med utgång i detta resonemang kan extrapoleringen eller den analytiska generaliserbarheten av vår studies resultat diskuteras.

4. Resultat och analys

Vi har valt att presentera resultat och analys i samma kapitel för att texten ska vara läsarvänlig. Kapitlet kommer att utgå från de olika teman som vi delat in empirin efter. Dessa teman är som tidigare nämnts; konsumtion, normer, kön, makt, sexualitet och påverkan. Varje tema inleds med en framställning av resultatet där tjejernas och killarnas svar presenteras separat. Därefter följer en analyserande jämförelse mellan de två grupperna. Med hjälp av teori och tidigare forskning analyserades sedan empirin. Avsnittet om konsumtion innefattar ingen teoretisk analys då den inte är direkt knuten till våra frågeställningar. Vi har dock valt att presentera resultatet från denna del eftersom det utgör en grund för de övriga teman på så sätt att konsumtionsmönstren har betydelse för respondenternas svar. Det ger också en tydligare bild av och stöd till analysen av övriga teman. Kapitlet avslutas med en övergripande analys med syfte att knyta ihop teman och ge en helhetsförståelse för materialet.

4.1. Konsumtion

4.1.1. Tjejer om konsumtion

Ingen av tjejerna i vår studie uppger att de konsumerar pornografi regelbundet. De har dock alla någon gång på olika sätt kommit i kontakt med pornografi. I de flesta fall har det inte varit självvalt utan i form av spam, *pop-ups* på Internet, tidningsomslag i affärer eller att de kommit över det när de zappat mellan kanalerna på TV:n. Ingen minns fullständigt innehållet i den pornografi de sett men de uppger att den mestadels består av nakna kvinnor eller heterosexuellt sex. En tjej har även kommit i kontakt med *amatörpornografi*. Men vissa av dem har även sökt upp pornografi medvetet vid tillfälle. I dessa fall har det varit i form av TV, Internet och tidningar med pornografiskt innehåll. En tjej uttrycker:

”Jag har vart med en grupp kompisar en gång som gick in på det... men det var typ konstigt och alla satt och skrattade åt det. Men annars brukar jag vara ensam.”

Det framkommer att en del av tjejerna inte anser sig vilja prioritera sin tid med att titta på pornografi. En tjej uttrycker detta:

”... nej då kan jag hitta på bättre saker att göra.”

Vid de tillfällen pornografi söktes upp medvetet har det varit i syfte att bli upphetsad eller av nyfikenhet. En av tjejerna i studien har tjejkompisar som hon uppger tittar mycket på pornografi. Tjejerna i studien berättar att de sett pornografi ensamma eller med kompisar. För det mesta har de dock kommit i kontakt med pornografi enskilt. Åsikterna om pornografin tjejeerna kommit i kontakt med varierar. Exempelvis beskrivs den som äcklande, överklig, upphetsande och komisk. Utifrån resonemangen kring ordkartan (bil.1) uppfattar ingen av tjejerna pornografi som ”inspirerande”, endast en tjej uppfattar den som ”lärorik”. Däremot förknippar alla tjejer pornografi med ordet ”hårt” men ingen med orden ”mjukt” eller ”ömt”.

4.1.2. Killar om konsumtion

Killarna i studien tycks konsumera pornografi någorlunda regelbundet, även om ingen av dem ser sig själv som någon storkonsument. Den är i hög grad självvald, även om många exempel på pop-ups på Internet och bilder i tidningar förekommer. Killarna har främst kommit i kontakt med pornografi genom Internet även om tidningar och TV också förekommit. Dessutom berättar några om sexscener i långfilm, sexannonser på Internet och en kille om sexleksaksannonser i biltidningar och menar att detta i vissa fall kan betraktas som pornografi. Innehållet i det de sett har varierat. Många typer av pornografi beskrivs så som exempelvis heterosexuell, *fetisch*, lesbisk och sado-masochistisk pornografi. Dessutom nämns gruppsex och onaniscener innehållandes kvinnor. En deltagare nämner också att han tittar mest på och föredrar amatörpornografi framför kommersiell pornografi.

Killarna uppger att de i huvudsak tittar på pornografi i upphetsningssyfte. En kille berättar att han tittar med syfte att tillfredsställa sig själv:

”... det brukar oftast va för att man känner att man vill, på nåt sätt, stimulera sig själv. Och det är väl mer eller mindre det man... eller som jag har gjort då”

Utöver detta uppges att nyfikenhet, tristess, inspiration och spänning är motivationer till deras konsumtion. Enligt ordkartan förknippar tre av killarna pornografi med orden ”inspirerande” och ”lärorikt”. Dessutom associerar två av killarna pornografi som något ”mjukt” och ”ömt”, samma killar uppfattar det dock även som ”hårt”.

Alla killar utom en menar också att de tittat i ett komiskt och underhållande syfte. När de tittat på pornografi ur ett komiskt perspektiv har det varit tillsammans med kompisar. En kille berättar om hur han tittat tillsammans med kompisar genom sociala medier på Internet:

”Alltså, man sitter ju flera stycken... man kan skicka youtube-grejer, man sitter bara och snackar och liksom berättar vad man gör, så kan man skicka in en sån och alla ba ”åh, vad äckligt”. Så pratar man och skrattar.”

I de flesta fallen har dock killarna tittat enskilt. De uppfattar den pornografi de kommit i kontakt med som upphetsande, komisk och spännande, men också äcklande.

4.1.3. Analys

När det gäller konsumtion av pornografi finns både skillnader och likheter mellan tjejerna och killarna i studien. En likhet är att pornografi uppfattas som väldigt lättillgänglig. Ungdomarna har också uppfattat den pornografi de kommit i kontakt med på liknande sätt. De har även när de medvetet sökt upp pornografi tittat i liknande syften. Både tjejer och killar har vid några tillfällen kommit över pornografi ofrivilligt även om tjejerna poängterar detta tydligare.

Den tydligaste skillnaden mellan grupperna är att killarna konsumerar pornografi regelbundet vilket inte tjejerna i studien gör. De övriga skillnader som finns är att killarna i högre utsträckning tittar på pornografi ur ett komiskt perspektiv, de har kommit i kontakt med fler typer av pornografi och ser även pornografi som ett möjligt tidsfördriv.

Sammanställningen av ordkartorna visar att killarna i högre grad ser pornografi som något som kan vara ”inspirerande” och ”lärorikt”. Dessutom ser fler killar än tjejer i studien pornografi som något som kan vara ”mjukt” och ”ömt” medan en större del tjejer ser det som något ”hårt”. Vad gäller de övriga orden på ordkartan finns inga tydliga skillnader mellan tjejer och killars associationer.

4.2. Normer

4.2.1. Tjejer om normer

Det finns en uppfattning hos tjejerna i vår studie om att pornografi och konsumtion av densamma inte är något som det generellt talas om i samhället. Ingen av dem har diskuterat ämnet med sina vänner mer än enstaka gånger och endast en tjej har stött på ämnet i skolundervisningen. De flesta av tjejerna i studien upplever att det är mindre accepterat för tjejer att konsumera pornografi än för killar. En tjej uttrycker att det i samhället finns press på killar att ha sett på pornografi medan tjejer inte förväntas ha gjort det. Samma tjej utvecklar:

”... om nån kille säger att dom har sett på porr, är det liksom bara ”åhh...” det är liksom inte nåt att skämmas för, för en kille. Men om det är en tjej då är det liksom ”mmhum... okej... du har... okej...”. Typ, liksom, mer äckligt.”

Flera tjejer tror att killar tittar mer på pornografi och att det bland dem finns en högre grad av gruppptryck när det gäller att konsumera pornografi. De menar också att det inte är lika accepterat att tala om det för tjejer och att det kan vara förknippat med skam. Samtidigt uttrycker de att de personligen inte skulle bry sig om någon konsumerar pornografi. En tjej menar också att det mer har att göra med självsäkerhet:

”Sen hade vi en tjej i vår gamla klass... hon hade väldigt stark personlighet och hon va mer ”nej jag kollar på porr tre-fyra gånger om dagen”, jätte självsäkert och då kändes det mer liksom, det kändes inget konstigt... Sen var det några killar som va så här ”nej men nån gång” liksom och då kände man på dom att då kändes det pinsamt.”

En annan tror att det bara är en minoritet i samhället som egentligen skulle ha några negativa åsikter om tjejers pornografikonsumtion. En tjej skiljer sig från de andra, på frågan om pornografi är något ungdomar bör ha tittat på svarar hon nej. Hon anser inte heller att det är något att prata högt om oavsett om det är en tjej eller kille. Hon uttrycker:

”Nej nej nej! Snarare tvärtom. Om man säger att man tittar på porr så är det patetiskt, litegrann.”

En tjej tror att skillnaderna kan bero på att det finns krav på att killar förväntas ha erfarenhet av sex även innan sexualdebuten. En annan tjej påpekar att det alltid varit så att kvinnan förväntas vara lite finare än mannen och inte göra så mycket väsen av sig.

4.2.2. Killar om normer

Vad gäller killarna i studien påpekar vissa att det svenska samhället idag är mer liberalt än tidigare. Trots detta är de alla överens om att pornografi fortfarande är ett tabubelagt ämne. En kille tar upp att det finns en norm i samhället som gör att det är svårt att prata om pornografi. En annan instämmer i detta och menar att den egna pornografikonsumtionen inte är något som förs på tal eller diskuteras ingående med andra. Att skolan inte heller är engagerad och tar upp ämnen som sex, relationer och pornografi är något som en kille uttrycker:

”Sen har ju inte skolan engagerat sig eller gjort nånting för att lärarna har vart fega och inte vågat prata om det, inte ens i lärande syfte...”

Vidare menar han att pornografi då kan fungera som ett lärandesubstitut när skolans sexualundervisning inte räcker till.

Alla killar utom en menar att det är lika accepterat för killar och tjejer att titta på pornografi. En säger dock samtidigt att han skulle reagera mer om en tjej berättar om sin pornografikonsumtion. Detta eftersom han menar att tjejer inte förväntas prata om sin

konsumtion. Han menar vidare att det är mindre vanligt att tjejer tittar på pornografi, något som också de övriga killarna instämmer i. En av studiens deltagare tror att tjejer inte pratar lika mycket om att de tittar på pornografi på grund av att de mognar fortare än killar och därför inte har behov av att hävda sig på samma sätt. En åsikt framförs om att tjejer inte främst kollar på pornografi med motivet att bli upphetsade utan istället gör det för att veta vad pornografi är. Samma person tror att tjejer föredrar att ha sexuellt umgänge framför att konsumera pornografi och onanera. Han säger även att killar är mer burdusa och snuskiga i jämförelse med tjejer för vilka dessa egenskaper är mer tabu.

Två av killarna tror att killar konsumerar mer pornografi än tjejer. En annan person tror däremot att tjejer tittar på mer pornografi än killar men att de till skillnad från killar inte pratar högt om det. Han ifrågasätter vidare ekvationen hur tjejer kan uttala sig om pornografi samtidigt som de säger sig inte ha tittat på det. En annan tror att media kan påverka tjejers och killars olika konsumtionsmönster vad gäller pornografi och normer kring dessa. Exempelvis nämner han att media förmedlar en uppfattning om att det är fel att titta på pornografi och att killar är mer benägna att bryta mot normer i samhället än tjejer.

Det uttrycks en uppfattning om att det är ovanligt att killar inte sett på pornografi:

”... killar förväntas se på porr, så skulle det vart lite udda ifall en kille i klassen sa att han inte hade sett på porr någon gång men det skulle inte varit nåt negativt direkt, det skulle vart mer kanske en förvåning, det skulle inte vart att han ska ha sett på porr... mmmm ... som man ska ha vart på Liseberg typ.”

En annan menar till och med att killar ska ha sett på pornografi. Det nämns även att gruppsyck kan spela in när det gäller killars pornografikonsumtion. Flera killar ser pornografi som ett medel att förbereda sig inför kommande sexuella kontakter.

4.2.3. Analys

Vår analys visar att tjejerna i studien är överens om att det är mer accepterat för killar att titta på och tala om pornografi. När det gäller killarna går åsikterna om detta mer isär. Tjejerna betonar att de inte talar med sina kompisar om pornografi, det är också killarnas uppfattning om tjejerna. Det är endast en tjej som har den personliga uppfattningen att det inte finns någon förväntning att ungdomar ska ha sett på pornografi. Alla i studien är överens om att pressen och gruppsycket på att ha sett på pornografi är större för killar.

Tjejer och killar har en liknande uppfattning kring vilka förväntningar som finns på de respektive köns egenskaper och beteenden. De är också överens om att pornografikonsumtionen på grund av detta är högre hos killar. Killarna känner att det finns en

förväntning på att de ska vara sexuellt kompetenta oavsett erfarenhet. Detta är inget som tjejerna nämner allmänt men en tjej påpekar att denna norm finns i samhället. Det finns en relativt entydig bild till varför tjejer avstår från att titta på och prata om pornografi, nämligen normer kring sexualitet. En kille ger utöver denna bild förklaringen att tjejer är mognare och därför inte har behov av att diskutera eventuell pornografikonsumtion med andra något som ingen av tjejerna nämner. Bland killarna finns större fokus på samhällsklimatets orsaker till normer kring tjejers och killars sexualitet och pornografikonsumtion.

Sexualitet går inte att särskilja från makt menar Foucault (2002¹). Genom talet kring sexualitet skapas, i en specifik kontext, diskurser som konstruerar och upprätthåller normer kring hur människan ska bete sig sexuellt. Foucault menar vidare att det moderna samhället har präglats av en restriktiv syn på sexualitet, speciellt vad gäller kvinnor och homosexuella. Diskurser kring kön och sexualitet verkar således maktupprätthållande. Det är tydligt att ungdomarna i studien har vissa uppfattningar om könsrelaterade förhållningssätt knutna till pornografi. Det tycks som att tjejernas konsumtion och benägenhet att tala om pornografi är mer styrd av normer som verkar begränsande på handlingsutrymmet. Vad gäller killarna finns handlingsutrymme men det är kopplat till prestationskrav.

Vi kan se att killarna i högre grad uttalar sig om tjejers uppfattningar och beteenden än tvärtom. Ungdomarna uttalar en medvetenhet om rådande könsnormer kring pornografi och sexualitet och upprätthåller även dem. Å andra sidan ifrågasätts vissa könsnormativa uppfattningar då en kille exempelvis ifrågasätter hur tjejer kan uttala sig om pornografi utan att konsumera den och tillägger att han tror att de egentligen konsumerar mer än killar.

Foucault (ibid.) menar att västvärlden numera kännetecknas av en liberal syn på sexualitet, han beskriver detta som att vi nu lever med en slags påtvingad frigjordhet. Samhället idag präglas således av en mängd olika diskurser kring sexualitet som människor måste förhålla sig till. Det framkommer i studien att ungdomarna anser att konsumtion av pornografi är förknippat med tabu trots att de samtidigt menar att det är normalt att som ung ha sett på pornografi. Ungdomarna menar att det för killar är mer accepterat att prata om och konsumera pornografi och att det kan finnas en förväntan på killar att ha konsumerat pornografi. Därmed är de utsatta för ett större grupstryck än tjejer. Studiens deltagare säger sig själva inte instämma helt i denna norm även om de ger uttryck för ett visst särskiljande i reaktioner gällande killars och tjejers konsumtion. Detta visar tydligt att det finns olika diskurser som ungdomarna måste förhålla sig till och att en frigjordhet också kan upplevas som ofrivillig.

Enligt Foucault (ibid.) upprätthåller diskursskapande institutioner rådande maktförhållanden i samhället. Detta innebär också att det som inte talas högt om även är del av en diskurs. På detta vis konstrueras normer kring vad som är ett acceptabelt beteende eller inte. Något som studiens samtliga deltagare är överens om är att pornografi inte är något det talas högt om i samhället. Det talas inte heller om det i skolan, och i det enda fallet det gjorts presenterades endast en mycket kritiskt bild till pornografi. Samtidigt menar ungdomarna att pornografin genomsyrar deras livsvärld genom att den påverkar medieutbudet och finns närvarande på ungdomars arenor genom exempelvis länkar på Internet. Att pornografin ständigt finns närvarande bekräftas genom begreppen pornification och porno-chick som innebär att pornografins bildspråk och uttryck alltmer integreras i kulturen och media vilket i sin tur påverkar ungdomar (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006). På så sätt finns pornografin närvarande i ungdomars livsvärld, även om den inte konsumeras i direkt form.

Att inte tala öppet om pornografi eller behandla ämnet i skolan trots dess närvaro i ungdomars livsvärld bidrar till att det rådande tabut upprätthålls. I studien exemplifieras hur offentliga institutioner som i detta fall skolan samt media genom sin makt kan förmedla en rådande diskurs utan utrymme för nyanserade diskussioner. Den diskursen representerar en restriktiv och moraliserande syn på sexualitet. Detta bidrar i enlighet med Foucaults (2002¹) tankar till att ungdomars personliga makt över sin egen sexualitet inskränks. Då samhället samtidigt präglas av en mer liberal syn påvisas ett paradoxalt förhållande till olika diskurser.

Vi kan konstatera att ungdomarna i studien befinner sig i korselden mellan olika diskurser. Dels förhåller sig ungdomarna till traditionella könsroller som genomsyrar deras livsvärld, dels har de själva i stor utsträckning anammat en mer jämlik syn på killars och tjejers sexualitet. Det framgår att ungdomar genom att befinna sig i en smältdegel där nya diskurser och normer föds rör sig mot nya positioner i förhållande till tidigare generationers syn på sexualitet och pornografi.

4.3. Kön

4.3.1. Tjejer om kön

Flertalet av tjejerna i studien beskriver den kvinnliga pornografiaktören som en smal, vältränad kvinna med stora bröst. Kvinnan framstår som onaturlig med mycket smink, långt blonderat hår och opererade bröst. En tjej tar dessutom upp att kvinnorna i pornografin vanligtvis har rakade könsorgan. En tjej förknippar den kvinnliga pornografiaktören med att tillhöra arbetarklass.

Kvinnans karaktär beskrivs i svart eller vitt. En tjej uttrycker detta:

”Det är väl rätt så stereotyp, antingen ska de vara som typ oskulder eller så är de som typ slampor eller någonting, det är typ två roller och de är antingen eller.”

Två av tjejerna menar att det beror på om det är någon som lätt låter sig förföras eller någon som på ett mer dominant sätt förför. En tjej anser att kvinnan alltid verkar ställa upp på det mesta och en annan tjej menar att kvinnan blir objektifierad. Det vanligaste tycks vara att kvinnan framställs som undergiven även om hon också kan ge uttryck för njutning. En kommentar görs om att det är främst kvinnor som skildras inom pornografin och att män inte syns lika mycket.

En mer dominant variant av kvinnan gestaltas också och är då, med ungdomarnas egna ord, av det mer ”slampiga slaget” och har en aggressiv framtoning. En tjej menar att då kvinnan har en sådan roll är det mer av ett rollspel där domineringen är en slags fetisch.

Den manlige pornografiaktören beskrivs av två av tjejerna som en stor, muskulös man. Han har också ett stort och välformat könsorgan. En av dem menar att han är en typ av idealman. En annan tänker att det ser ut som att han går på steroider. En tjej beskriver:

”... ganska stor, muskulös, stor penis och välformad och allt sånt där och, ja, idealkille.”

En tjej är dock av en annan åsikt, hon menar att mannen i pornografiska filmer inte är speciellt mån om sitt utseende. Vad gäller mannens beteende skildras han enligt tjejerna som dominant och maskulin. Han är alltid redo för sex och är den som styr handlingen. En tjej anser att mannen inte tycks vara speciellt känslös och att han framstår som oförsiktig.

Vi ställde frågan om tjejerna tidigare reflekterat över hur kvinnor och män framställs inom pornografin och svaren var ganska entydiga. De flesta hade inte tänkt på det så mycket även om de gjort det i viss mån och någon påpekade ett det mest var nu när frågan kom på tal. En tjej hade inte alls tänkt på saken, hon ansåg inte att det intresserade henne.

4.3.2. Killar om kön

Killarna i studien beskriver den kvinnliga pornografiaktören generellt som en snygg men onaturlig kvinna. Bilden av en blonderad, botoxbehandlad, smal kvinna med stora, opererade bröst framträder. En kille uttrycker sig såhär:

”Ibland känns det nästan som dem framställer kvinnan som en docka...”

Gällande hur kvinnan gestaltas till sättet är killarna eniga om att kvinnan ger intryck av att vara undergiven. Till sin karaktär är hon enligt en kille försvarslös, underlägsen och förtryckt. En annan menar att hon objektifieras och framställs som en sexleksak. Det framgår att kvinnan låter sig bli styrd. Samtidigt är hon i fokus genom att hon aktivt tillfredställer mannen och att hon är mer attraktiv att se på.

Utöver den undergivna bilden av kvinnan framkommer det bland killarna en variant av kvinnan inom pornografin där hon har en mer aktiv och ledande roll, men denna beskrivs som en fetisch. En kille berättar att då en kvinna framställs som en sexmaskin förklaras detta ofta genom psykisk sjukdom eller nymfomani. Den dominanta kvinnan beskrivs som aggressiv. Hennes dominans markeras då tydligt genom kläder och attribut som en ungdom beskriver:

”... men det är ju fortfarande att kvinnan ska va liten, och smal, och försvarslös liksom, om hon inte kommer in med så här läderdräkter och en piska och en nazihatt. Men det är också en fetisch antar jag”

Den manliga pornografiaktören beskrivs av de flesta killarna i studien i liknande ordalag. Han är urtypen för en maskulin man; stor, stark och vältränad, med ett välutrustat könsorgan. En kille beskriver:

”... de ska ha en kuk motsvarande liksom en tjugondel av kroppsvikten, överdimensionerat könsorgan som helst inte ska få plats helt, eller precis bara, och så ska de ha massa muskler och oftast inte jätteutökad vokabulär ... muskliga män som tar för sig och säger ”ugg!” och kommer hinkvis över tjejens ansikte, och hon gillar det.”

Mannens karaktär anses vara av det dominanta slaget. Han är den som främst tar initiativ menar två av killarna. Samtidigt ska han inte synas så mycket i bild. Han beskrivs även som en uthållig och alltid redo sexmaskin. Två av killarna uttrycker sig i ordalag som att mannen ger och kvinnan tar emot. Det framkommer dock ett exempel på en alternativ bild av mannen inom amatörpornografin, där en mer vanlig man till både utseende och agerande, gestaltas. I detta fall menas att könen porträtteras mer jämställt och verklighetstroget. Killen som tar upp detta föredrar denna typ av pornografi.

På frågan om killarna tidigare reflekterat kring hur kvinnor och män framställs inom pornografin svarar två stycken att de tänkt på det i viss grad. En av dessa killar resonerar:

”Jag vet inte, alla mina tankar verkar jag ha tänkt tidigare men... oavsett när jag tänker dem vilket är lite skumt men (skrattar) nej men tänkt på det innan har jag väl i viss mån, jag kanske inte har analyserat djupt angående.”

De andra två killarna svarar att de inte tänkt på hur kvinnor och män framställs i pornografin.

4.3.3. Analys

I vår analys framkommer vad gäller könsroller i pornografin att det finns få skillnader mellan tjejernas och killarnas reflektioner. De har en samstämmig bild av hur män respektive kvinnor framställs både beteende- och utseendemässigt. Både tjejerna och killarna menar att pornografiaktörerna till utseendet upplevs som ideala och onaturliga på en och samma gång. Några skillnader uppenbarar sig dock. Tjejerna beskriver kvinnor oftare med ord som ”slampa” och ”villig”. Ingen av killarna använder sig vid något tillfälle av dessa ord. En annan skillnad är att en av killarna väljer att göra en distinktion mellan fabricerad pornografi och amatörpornografi. Gällande huruvida ungdomarna tidigare reflekterat över könsrollerna finns ingen större skillnader mellan tjejerna och killarna i studien.

Tjejerna och killarna beskriver mannen och kvinnan inom pornografin utseendemässigt i väldigt lika ordalag. Det är en form av idealman respektive kvinna som samtidigt upplevs som onaturlig, även om det finns avvikelser. Upplevelsen stämmer väl med vad tidigare forskning kommit fram till gällande hur ungdomar. Bland annat visar Löfgren-Mårtenson och Månsson (2006), Hammarén och Johansson (2006¹) visar att hur ideal bland unga tjejer och killar har påverkats av pornografin. Detta gäller både tjejer och killar men den största förändringen har skett bland killar där fokus på den vältränade kroppen är ett relativt nytt fenomen.

Simon och Gagnons (1973) teori om det sexuella skriptet kan även belysa upplevelsen av att pornografiaktörernas utseende framställs som perfekta och ideala. Socialisation lär människor när, var, hur, med vem och varför de har sex. Att konsumera pornografi kan därför bidra till att lära sig att ett visst utseende kopplas samman med sexuella aktiviteter. Detta innebär således både att en viss typ av utseende kommer att uppfattas som attraktivt samt en inre förväntning på sig själv att till det yttre framställa sig själv på ett specifikt sätt. Samtidigt upplevs detta utseende onaturligt. Detta kan i sin tur förstås genom att ungdomarnas personliga erfarenheter, som även de formar manuskripten, inte motsvarar pornografin.

Ungdomarna i studiens syn på den roll kvinnan i pornografin har överensstämmer med tidigare forskning i den mån att hon anses underkastad mannen (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006). Dines et al. (1998) menar också att kvinnan inom pornografin framställs om en lösaktig nymfoman som alltid är villig och aldrig nekar till sex. I vår studie framgår det även att det i vissa fall kan vara kvinnan som är i överläge. I dessa fall uppger ungdomarna att pornografin tydligt markerar detta. Vi uppfattar det dock som att ungdomarna upplever att det normativa är att mannen är i överläge och den motsatta situationens icke-normativitet gör att tydliga markeringar krävs.

Det är bara tjejer i studien som använder sig av nedvärderande uttryck som ”slampa” och ”villig” om den kvinnliga pornografiaktören. Att det skiljer sig mellan killarnas och tjejernas uttalanden kan förstås genom teorin om sexuella skript. Simon och Gagnon (1973) framställer sexuella skript som ett manuskript för människors sexualitet. I detta fall kan uttalandena speglas ur övergripande nivå, där normer styr vad som betraktas som normalt sexuellt beteende. Att kvinnan inom pornografin utmålas som en ”slampa” beror således på att detta inte är socialt accepterat beteende för en kvinna. På intrapsykisk nivå förklarar det sexuella skriptet individens egna reflektioner och förhållningssätt gentemot tidigare, nuvarande och framtida sexuella upplevelser (ibid.). Pornografi har i vår studie visat sig vara mer främmande för tjejerna än killarna ur konsumtionssynpunkt och de har även till större del en negativ inställning mot innehållet. Därför kan dessa uttalanden även förklaras genom att pornografin, dess aktörer och innehåll i högre grad uppfattas som obekanta och därmed placeras långt ifrån en själv. Att som tjej inte identifiera sig med kvinnan inom pornografin blir därför naturligt och denna kan då benämnas med ord som ligger långt ifrån deras egen självbild. På detta vis särskiljer sig tjejerna från aktören som representerar en alltför lättillgänglig sexualitet.

Gällande pornografiaktörernas utseende nämner endast en person i vår studie det rakade könsorganet som typiskt för pornografin. Detta skiljer sig från tidigare studier (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006) där det rakade könsorganet starkt förknippas med pornografi och nämns som ett ideal som har påverkat ungdomarna i dessa studier. I enlighet med Simon och Gagnons (1973) teori om sexuella skript har det rakade könsorganet numera fått så stort genomslag bland ungdomar att det normaliserats och att pornografin inte nödvändigtvis associeras till detta fenomen. Det rakade könet har införlivats i ungdomarnas sexuella skript.

4.4. Makt

4.4.1. Tjejer om makt

Pornografin anses av alla tjejer i studien vara ojämförbar. En tjej uttrycker till och med att ifall pornografin skulle vara jämförbar så skulle det inte vara pornografi. På frågan om de har kommit i kontakt med jämförbar pornografi säger alla nej och de tror inte heller att det finns.

Något alla tjejer i vår studie är överens om är att mannen har mer makt inom pornografin och de ger flera exempel på hur mannens dominans yttrar sig. De uppfattar att mannen är den som styr och tar initiativ och att sex i pornografin därför sker främst på mannens villkor. En tjej understryker att någon måste vara ledande för att de sexuella handlingarna ska kunna ske.

Tjejerna i vår studie tar även upp dominansyttringar av mannen som är av en förnedrande karaktär mot kvinnan. Exempel på sådana som berättas är skildringar av kvinnor som blir

dragna i håret, fasthållna, slagna, våldtagna samt upplevelser av att kvinnor får ont och är rädda. Ett citat från en tjej visar tydligt hur kvinnlig maktlöshet kan se ut inom pornografin:

”Eller så är det typ, hon blir kidnappad och det är massa där som ska ha sex med henne och sen blir hon avsläppt på en väggkant och sånt där”

En förklaring till varför maktförhållandena ser ut som de gör inom pornografin är att ojämlikheten mellan könen går långt bak i historien. En tjej uttrycker:

”Historien säger att killar och tjejer är olika, och det tar tid att ändra.”

Exempel tas även upp av tjejerna i vår studie på maktförhållanden inom pornografin som inte handlar om män och kvinnor. Tre tjejer återkommer flera gånger till det som de ser som det grövsta förtrycket inom pornografin, nämligen barnpornografi. Även djurpornografi benämns i detta sammanhang.

4.4.2. Killar om makt

Killarna i vår studie uppfattar att pornografin förmedlar ett ojämnt förhållande mellan man och kvinna och berättar att de inte kommit i kontakt med pornografi som de skulle beskriva som jämställd, vilket dock efterfrågas. En kille funderar över detta och uttrycker att det i så fall skulle vara ifall feminister producerat pornografi men tillägger att det inte är särskilt troligt då de som tar ställning för jämlikhet brukar vara mot pornografi. En annan kille som inte tänkt så mycket på maktförhållanden inom pornografin tidigare uttrycker skämtsamt att:

”... typ jämställdhet och allting, det har jag nog aldrig tänkt faktiskt. Kanske är ett nytt ämne; nu ska vi kämpa för jämställdhet inom porr!”

Alla killar i vår studie uppfattar att pornografin gestaltar en bild av mannen som den dominanta då det framförallt är han som bestämmer och tar initiativ när det gäller sex. Exempel på scener tas dock upp då det inte är mannen som är den mest aktiva eller dominerande, men killarna uppfattar även då att det främst är på mannens villkor. Företeelserna *gangbang* och *cum shots* ges som exempel på dominansyttringar.

”... det här med gangbang till exempel, jag vet inte, jag tycker inte det känns så himla rätt.”

På följdfrågan om vad som inte känns rätt svarar han:

”Det är ju lite ... att dominera.”

Två killar förklarar denna framställning som att dominans genom historien betraktas som en manlig egenskap. En annan förklaring till varför maktförhållandet finns i pornografin

förklaras av två killar. De menar att det kan vara så att män vill behålla sin makt i samhället och därför vill se män dominera kvinnor sexuellt inom pornografin.

Flera av killarna i vår studie uttrycker att det vore otänkbart att titta på män som har sex med varandra. Däremot tycker de att det är okej att titta på kvinnor som har sex med kvinnor. Flera killar har en föreställning om att även tjejer föredrar att se kvinnan i bild samt att se kvinnor som har sex med varandra. En kille uppfattar till och med att det finns en homofobi inom pornografin. Han tror att både killar och tjejer i allmänhet tycker att två kvinnor tillsammans är sexigt att titta på. Två män däremot, det vill säga gaypornografi, är mindre attraktivt och därför inte är något som visas i mainstreampornografi som lesbiskt sex kan göra.

”... jag går inte riktigt åt det hållet, jag håller mig borta. Det finns en tydlig vägg och den stannar jag bakom.”

Citatet exemplifierar hur han tydligt tar avstånd ifrån gaypornografi.

4.4.3. Analys

Vi kan se att tjejerna och killarna i studien resonerar relativt lika kring maktförhållanden inom pornografi. Både tjejerna och killarna tycker att mannen är dominant i pornografin och att kvinnan är underlägsen honom. Det finns dock vissa skillnader. Något som endast killar tar upp är oviljan att se på män som har sex med män. Endast killar tar också upp att de föredrar att se kvinnor som har sex med kvinnor och tror att även tjejer föredrar detta. Tjejerna tar i högre grad upp och ger tydligare exempel på förnedring, våld och övergrepp i pornografi. Det är enbart tjejer som tar upp barn- och djurpornografi i samband med diskussionen om maktförhållanden inom pornografi. En kille nämner dock barnpornografi men gör en tydlig distinktion mellan denna och annan pornografi där aktörerna är vuxna.

Vad gäller skillnaderna gällande hur våldshandlingar inom pornografin uppfattas kan detta förklaras på olika sätt. Giddens (1992) begrepp reflexivitet innebär att det idag finns en mängd olika diskurser och normer att förhålla sig till vilket ställer krav på aktiva val. Detta kräver reflektion och självmedvetenhet hos individen. Dock ser normer olika ut för tjejer och killar vilket kan förklara att upplevelsen och förhållningssättet till pornografi ser olika ut för tjejerna och killarna i vår studie. Vi kan genom vår analys se att både tjejerna och killarna genom ett reflexivt förhållningssätt gör ett aktivt ställningstagande till pornografin. Detta gestaltas exempelvis genom att killarna och tjejerna associerar pornografi till olika genrer och det påverkar även deras konsumtionsmönster.

Vår analys visar att främst tjejerna i vår studie nämner barn- och djurpornografi och i högre grad än killarna tar upp våld och tvång som extrema former av maktutövning. En förklaring till detta är att de konsumerar mindre och har en mer negativ inställning till pornografi. Tjejernas reflexiva förhållningssätt präglas antagligen därför mer av media och den offentliga debatten där dessa typer av pornografi är mer omskrivna. Att killarna konsumerat mer pornografi har lett till att de har kommit i kontakt med mer mainstreampornografi och därmed associerar till denna i första hand och inte djur- och barnpornografi.

Ett annat sätt att analysera fenomenet är genom teorin kognitiv dissonans (Festinger 1962). Eftersom killarna i högre grad är intresserade av att konsumera pornografi kan det vara så att de bortser från de delar av pornografin som de uppfattar som motstridiga mot deras egna värderingar. Detta för att minska dissonansen mellan oförenliga attityder, det vill säga att de blir upphetsade av att se på pornografi som de anser gestaltar förtryck. På detta vis minskas känslor av skuld som pornografikonsumtionen annars kan orsaka.

Dworkin (1981) och Dines et al. (1998) menar att mannen upprätthåller sin dominans i samhället genom att utsätta kvinnan för förnedrande och våldsamma handlingar samt att konsumenterna tittar för att dem vill se kvinnan förtryckas. Dessutom gör radikalfeministerna inte någon skillnad på verklighet och fantasi, utan menar att hela pornografiindustrin är ett övergrepp på kvinnan eftersom det är verkliga personer som spelar in filmen. Östergren (2006) poängterar dock att kvinnor i pornografin inte bör ses som offer utan istället som aktiva kvinnor som bejakar sin sexualitet. Hon nämner även den variation som finns inom pornografin där både män och kvinnor framställs i olika roller och maktpositioner.

Då killarna uppger att de inte tycker om att se på pornografi där kvinnan blir utsatt för övergrepp och även efterfrågar mer jämlik pornografi menar vi att det är troligt att de väljer att inte titta på pornografi som innehåller denna typ av inslag. De nämner dock att kvinnan generellt skildras som underlägsen inom den mesta pornografin men särskiljer detta från pornografi innehållande våld. Därför drar vi slutsatsen att tjejerna i vår studie troligtvis, i enlighet med ovanstående radikalfeministiska resonemang, även ser kvinnans underlägsenhet mot mannen inom pornografin som en form av övergrepp. Därför uppmärksammar de mer våld och förnedring i pornografin än killarna.

Ungdomarna uppfattar att mannen inom pornografin dominerar kvinnan genom våld, tvång och förnedrande handlingar. De resonemang som förs i vår studie om att det kan finnas en vilja hos män att se kvinnor bli dominerande på grund av att de vill behålla den rådande könsmaktsordningen ger uttryck för tankar som går i linje med radikalfeminism. Ungdomarna

ser att en könsmaktsordning finns i samhället och att den representeras genom delar av pornografin men tar själva avstånd från den.

Enligt Connells (2008) teori om hegemonisk maskulinitet är mäns förtryckande av kvinnor och homosexuella samt avståndstagande från de senare en del i att konstruera och upprätthålla könsmaktsordningen i samhället. Andra bärande mekanismer för könsmaktsordningen är socialiserande i homosociala sammanhang. Ingen av ungdomarna uppger sig ha sett på pornografi där män har sex med män. En ungdom uppfattar en tydlig homofobi inom pornografin och markerar också sitt eget avståndstagande mot denna genre. Bland killarna i studien har det i konsumtionsavsnittet framkommit att de oftare tittar i grupp tillsammans med kompisar av samma kön än vad tjejerna uppger. Killarnas beteende kan tolkas som ett sätt att konstruera maskulinitet och går därför i linje med Connells teori om hegemonisk maskulinitet.

Connell (ibid.) menar vidare att den hegemoniska maskuliniteten håller på att förändras till förmån för alternativa maskuliniteter. Detta innebär att det idag finns en högre medvetenhet än tidigare om och kritik mot ojämlikhet mellan könen, något som även påvisas av Hammarén och Johansson (2006³). Detta fenomen är påtagligt i vår studie där killarna ger uttryck för ett fördömande av den uppfattade könsmaktsordningen och kvinnans framställning inom pornografin. De uttrycker snarare att de skulle vilja se mer jämlik pornografi.

Foucault (2002²) förklarar att det historiskt sett främst är manlig homosexualitet som begränsats eller förbjudits genom juridiska, sociala eller kulturella åtgärder. Detta eftersom samlaget varit starkt knutet, nästintill synonymt, med penetration med hjälp av det manliga könsorganet. Således har kvinnlig homosexualitet inte ansetts hotfull på samma sätt eftersom den inte förknippas med penetration. Detta kan ytterligare förklara att ungdomarna i vår studie inte kommit i kontakt med eller undvikit pornografi gestaltande män som har sex med män. Det kan vidare förklara tron på att även tjejer skulle uppskatta att se på andra kvinnor som har sex med sig själva eller varandra. Dines et al. (1998) har också gjort analyser som förklarar homofobin och fascinationen för kvinnor som har sex med kvinnor som uttryck för den manliga fantasin. I denna ingår ett bildfokus på kvinnan i syfte att ge mannen njutning och penetration är dess grundläggande handling, även i scener med enbart kvinnliga aktörer.

4.5. Sexualitet

4.5.1. Tjejer om sexualitet

Alla tjejer som deltagit i studien är överens om att pornografin inte är verklighetstrogen. De motiverar detta med att de upplever en avsaknad av känslor i det sex som skildras i

pornografi. Det beskrivs exempelvis som kärlekslöst, egoistiskt och relationslöst. De relationer som skildras i pornografi beskrivs med ungdomarnas egna ord som *one night stands* och *kk-relationer*, något som de inte upplever är lika vanligt förekommande eller önskvärt i verkligheten. Samtliga tjejer frågar sig dock om det är meningen att pornografi ska skildra kärleksrelationer eftersom att det är sexet som ska vara i fokus. En av dem tycker även att detta vore något generande att se på.

Tjejerna anser att sexet i pornografi inte ser ut som i verkligheten. Detta gäller både aktörernas utseende och deras handlingar. När det gäller handlingarna menar de flesta tjejerna att de känns äckligt, överdrivet och avancerat. En tjej menar dock att det trots detta är en naturlig reaktion att bli upphetsad av pornografi. En faktor som nämns är att pornografi är fiktivt och ska gestalta en fantasi. Därmed kan människor även få utlopp för särskilda fetischer. En tjej tar upp amatörpornografi och menar att denna skiljer sig från den övriga pornografin hon sett genom att vara mer verklighetstrogen, mindre exponerande och därmed inte lika upphetsande:

”... eftersom man inte ser så mycket är det ju inte nåt att ha om man vill onanera eller bli upphetsad av det. Att se täcket röra sig lite så där och liksom höra några stön är liksom inte så upphetsande.”

Merparten av tjejerna menar att vissa personer kan föredra att konsumera pornografi framför att ha sex med en annan person. Pornografi kan i dessa fall fungera som ett sätt att nå sexuell tillfredställelse utan att behöva inleda en relation eller att investera tid och ansträngning för att få ha sex. En tjej uttrycker detta:

”... om det bara är sexet de är ute efter och inte vill ha de här känslorna, de vill inte ha arbetet det tar att få någon att ha sex med en. Då är det ju klart, att då kan man ju titta på porr...”

Det framgår att ovanstående resonemang främst gäller andra människor. Ingen uttrycker att detta skulle vara ett alternativ för dem själva. En tjej poängterar att hon föredrar kroppslig kontakt framför att titta på pornografi.

En tjej uttrycker att hon skulle vara mer intresserad av att konsumera pornografi om den var mer välgjord och estetiskt tilltalande istället för den ogenomtänkta lågbudgetproducering av pornografi som hon känner till. Flera uttrycker också att pornografin främst är skapad av och för män, vilket hon menar gör att den inte är tilltalande för kvinnor i allmänhet.

På frågan om tjejerna tidigare reflekterat över sex och relationer inom pornografin svarade en tjej bestämt nej. De övriga hade mer eller mindre medvetet tänkt på det vid något tillfälle, exempelvis då ämnet kommit upp till diskussion, de reflekterar dock inte kring frågan ofta.

4.5.2. Killar om sexualitet

Samtliga killar i studien anser att pornografi inte är likt det sex som sker i verkligheten och att avsaknaden av äkta känslor är den främsta anledningen till detta. Flera killar nämner att känslor är viktigt i en relation även om det inte är en fast relation. En kille uttrycker detta:

”Nej, nej... det behöver innehålla känslor behöver det inte. Alltså man ska gärna inte ogilla personen i fråga. Men vänskapskänslor så att säga eller attraktionskänslor eller så behöver ju innefattas. Och gärna ömsesidiga. Det ska vara någon form av positiva känslor. Tycker jag.”

De tar också upp att pornografin är kroppsligt överklig. En kille menar att kropparna i pornografin är anpassade för att det ska se bra ut och att detta gör att det blir orealistiskt. Även prestationsmässigt uppfattar de en viss överklighet, detta exemplifieras genom männens uthållighet vilket en kille uttrycker enligt följande:

”de som oftast är med i en porrfilm är ju tränade... om man kollar på en film som är en halvtimme lång ... det är många tagningar, det är inte direkt... verkligheten ser inte ut så.”

Samtidigt som alla killar är överens om de överkliga inslagen i pornografi menar en del killar att det är naturligt att kroppen reagerar i form av upphetsning.

Vad gäller relationer i pornografin säger killarna att det inte finns några äkta känslor inblandade och att de relationer som visas är av en mer ytlig karaktär. På frågan om hur relationer framställs i pornografin svarar en kille:

”Hehe... One night stand nästan, ja det känns lite så ... ”

På följdfrågan vad han menar med one night stand svarar han:

”Alltså dom, dom gör sin grej, och sen går dom skilda vägar igen, bryr sig inte så mycket mer om det.”

En del killar poängterar att pornografi är något kommersiellt som produceras i syfte att upphetsa och sälja. Det gör att större fokus läggs på att sexet ska se bra ut, något som de inte tror eftersträvas särskilt mycket i verkligheten. Detta gör att de tror att pornografin blir mindre lik verkligheten. En kille nämner amatörpornografi och menar att denna är mer representativ

mot verkligheten vilket han finner tilltalande. Samma kille delar samtidigt åsikt med de övriga killarna och menar det inte är meningen att relationer ska skildras i pornografi.

Det framkommer att det finns många olika typer av pornografi och att de flesta därför kan hitta något utefter sin personliga smak. Exempelvis kommer det upp att en del personer kan få utlopp för sina fetischer genom att titta på pornografi. En kille påpekar också att det finns pornografi som han menar kan vara vacker. Med detta menar han material av mindre explicit karaktär som rör sig i gränslandet till spelfilm eller konst. Han tillägger också att han skulle vilja att pornografi oftare ser ut på det sättet.

Flera killar uttrycker att pornografi kan vara ett sätt för andra att kompensera för brist på ett eget sexliv. Två killar påpekar dock att vissa personer kan föredra att konsumera pornografi framför att ha riktigt sex. Bland killarna finns reflektioner kring att leva sig in i och identifiera sig med kontexten och aktörerna i pornografisk film. Två killar nämner att de tror att killar kan tycka om att föreställa sig och sätta sig in i den manlige aktörens roll. En kille uttrycker detta om sig själv:

”... Det är trevligt att se någon annan, en tjej, bli tillfredställd, och liksom föreställa sig att man gör det eller något liknande...”

En annan menar att han tror att det kan uppstå avundsjuka och en önskan om att själv vara delaktig i filmen.

Det finns en variation i hur pass hög grad killarna tidigare reflekterat kring sex och relationer inom pornografi. Tre av killarna säger att de inte reflekterat över detta nämnvärt eller överhuvudtaget. En av dessa uttrycker:

”... jag har inte tänkt på relationer inom porr eftersom det knappt finns några, så jag har inte brytt mig om att reflektera över dem eftersom det är, ja onödigt.”

En kille säger att han tänkt på detta tidigare. Denne har tidigare även reflekterat kring hur pass verklighetstrogen pornografien är, detta är också något som en annan kille uttrycker.

4.5.3. Analys

Vår analys visar att killarna och tjejerna i studien generellt sett har väldigt lika uppfattning vad gäller sexualitet och pornografi. Detta gäller främst i särskiljandet av sig själv och andra i resonemang gällande synen på sexualitet inom och i relation till pornografien. Dessutom talar samtliga ungdomar om det överkliga inom pornografien på ett väldigt liknande och tydligt sätt. Både tjejer och killar uttrycker ett önskemål om en mer estetiskt skildrad pornografi.

I vårt resultat har flera av ungdomarna, främst killarna, uttryckt att de finner pornografiskt material upphetsande. Samtidigt markeras ett ogillande mot pornografins framställning av sexualitet som upplevs hård, smaklös och okänslig. Pornografen menas av vissa tjejer vara skapad främst för män varför den tros uppskattas mindre av kvinnor. Bland killarna finns dock en uppfattning om att pornografen ibland kan vara både smutsig och icke tilltalande.

De skillnader som finns gäller identifikation med pornografins innehåll och aktörer, detta nämner endast killarna. Något som också endast killarna tar upp är resonemanget om pornografen som en kommersiell produkt och ger detta som en orsak till att den är verklighetsfrånvärd. En kille och en tjej talar om amatörpornografi men har skilda åsikter om dess innehåll. Killen har en mycket mer positiv syn på denna än tjejen.

Studiens ungdomar är rörande överens om att pornografen gestaltar kärlekslösa relationer. De uppfattar avsaknaden av känslor inom pornografen som orealistisk. Den uppfattas även som oönskad och något de inte eftersträvar i verkligheten då de tycker att sex ska innehålla någon form av känslor. Enligt Giddens (1992) analyser om relationer i det senmoderna samhället kan ungdomarnas vision om kärleken förklaras genom att det i dagens samhälle finns ett så kallat romantiskt kärlekskomplex. Detta innebär en syn på det heterosexuella förhållandet där mannen och kvinnan genom sin relation kompletterar varandra och blir till en enhet. Några av ungdomarna ger uttryck för att en relation bör vara jämlik och fungera som ett förhållande mellan två individer där de delar känslor och njutning. Denna typ av relation kan liknas vid den av Giddens (1992) så kallade rena relationen.

Pornografen förmedlar istället enligt ungdomarna bilden av opersonlig tillfällig njutning. Det framgår dock att detta kan vara pornografens syfte och att det även ibland kan vara önskvärt. Det ungdomarna ger uttryck för benämner Giddens (ibid.) som plastisk sexualitet, det vill säga sex utan syfte till reproduktion. Pornografen ger upphetsning och njutning utan konsekvenser eller beroende av en annan person eller relation. Enligt Giddens (ibid.) är pornografi ett uttryck för plastisk sexualitet.

Vi kan således dra slutsatsen att ungdomarna kan identifiera att de befinner sig i en kontext där olika relationella positioner är möjliga. Konkurrens mellan olika typer av relationer kännetecknar enligt Giddens (ibid.) det senmoderna samhället. Även om normer kring att sex och kärlek hör ihop är dominerande anpassar sig ungdomarna till dessa positioner genom ett reflexivt förhållningssätt. I vår empiri framgår att one night stands och kk-relationer av ungdomarna ses som allmänt praktiserat och accepterat men samtidigt inte är något som ungdomarna själva identifierar sig med.

Både tjejer och killar nämner att pornografi kan användas som ett medel för att få utlopp för särskilda fetischer, även om inte detta gäller någon av dem själva. Fetischer av olika slag står utanför de samhälleliga sexuella skript som Simon och Gagnon (1973) skriver om. Det sexuella skriptet på samhällsnivå förmedlar normer som styr människors sexuella samvaro. I vår studie har det framkommit att ungdomarna i hög grad är präglade av en heteronormativ syn på sexualitet och relationer vilka även förknippas med ett innehåll av kärlek och känslor. Det som inte passar in i denna bild kan enligt några av ungdomarna ses som en fetisch. Flera av ungdomarna ser dock möjligheten för människor att leva ut sina fetischer genom att konsumera en viss genre av pornografi. Detta går i linje med de fördelar Östergren (2006) lyfter fram med pornografi som något som representerar en bredd av sexuella preferenser och utmanar normativa föreställningar om sexuell samvaro. Vissa typer av sexuella beteenden som tidigare betraktats med skepsis menar vi kan ha internaliserats i människors intrapsykiska och interpersonella sexuella skript. Voyeurism och exhibitionism har via Internet och digitala medier normaliserats. Utbudet av och intresset för amatörpornografi har i takt med den tekniska utvecklingen ökat avsevärt. Detta är inte något som de ungdomar i vår studie som nämner amatörpornografi kopplar till onormalt beteende. Vi ser att amatörpornografi har börjat införlivas i ungdomars sexuella skript.

Sexet i pornografin är enligt Dines et al. (1998) arrangerat för att uppnå maximal visibilitet. De menar att pornografin är skapad för betraktaren. De ställningar och handlingar som utförs är inte främst till för att uppnå njutning hos aktörerna utan ska ge konsumenten fullt tillträde till det som sker i den sexuella akten. Därmed kan konsumenten leva sig in i handlingen. Tjejer i vår studie menar att pornografins främsta målgrupp är män. Påståendet styrks av att det enbart är killar i studien som tar upp faktorer som att leva sig in i pornografin och föreställa sig vara i pornografiaktörens situation. Enligt resonemangen som Dines et al. för har bildfokuset på kvinnan lyckats attrahera den manlige konsumenten i högre utsträckning och kan delvis förklara varför vår studies tjejers och killars uppfattning om och konsumtion av pornografi ser olika ut.

Larsson (2007) skriver att pornografin som den ser ut idag är en utveckling i samspel mellan konstnärliga influenser av att skildra sexualitet och en teknisk utveckling. Influenserna från konsten har utmanat normer kring vad som är accepterat att titta på och den tekniska utvecklingen har ökat tillgängligheten. Vidare förklarar Larsson att pornografin kopplats till en syn på manlig sexualitet som rå och djurisk där kvinnan blir utsatt för mannens sexualitet. Kvinnlig sexualitet symboliseras således av mjukhet och estetik. Därav finns många åsikter

om att främst kvinnor bör erbjudas och vill ha tillgång till en alternativt producerad pornografi.

Detta är något som delvis stämmer överens med det vissa ungdomar i vår studie ansett. Både tjejer och killar tar upp alternativt producerad pornografi som önskvärt och mer intressant än lågbudgetproducerad mainstreampornografi. Något som även Sabo (2007) visar. Hon lyfter fram intresse för nyskapande pornografi som skildrar lust på ett sätt som kan tilltala både tjejers och killars sexualitet. Exempel som nämns i vår studie är dels amatörpornografi där en ungdom menar att den äkta känslan som förmedlas är mer upphetsande och tilltalande. Andra lyfter fram aspekter som filmens estetiska framställning. I detta sammanhang nämns att en förbättrad och vackrare skildring av berättelse, sexscener och scenografi skulle öka intresset för pornografi samt minska den olust pornografin idag tenderar att framkalla. Dock är det inte bara tjejer som efterfrågar en alternativ pornografi utan båda könen är intresserade av en nyskapande produktion. Vi drar slutsatsen att skillnaderna mellan killars och tjejers sexualitet och preferenser kring pornografi inte är så tydliga som de kan framställas.

4.6. Påverkan

4.6.1. Tjejer om påverkan

En gemensam inställning hos tjejerna i studien är att de inte tror att pornografin påverkar den egna sexualiteten nämnvärt. En tjej menar att sexualiteten men inte personligheten kan förändras vid pornografikonsumtion. Självförtroende är enligt dem en viktig anledning till hur pass starkt inflytande pornografi har på sexualiteten och alla tjejer i studien anser sig till skillnad från andra ungdomar som har sämre självförtroende mindre påverkbara. Andra betydande faktorer vad gäller pornografins påverkan anges vara ålder och gruppsyck.

Tjejerna berättar om att tittandet kan påverka dem på flera olika sätt. De säger att pornografin kan ge upphov till upprördhet men även genererar upphetsning, spänning och skratt.

I de fall tjejerna talar om andras påverkan av pornografi nämns fler negativa faktorer än positiva. Främst nämns att en konsekvens av pornografikonsumtion är att kroppsliga ideal och normer kring sexuellt beteende kan skapas och förstärkas. En tjej exemplifierar detta:

”... och då känner man en stor press på sig, att liksom, det är så här jag borde göra, det är ju så jag borde känna, och om jag inte tycker det liksom, om det gör ont eller om det känns fel... då blir det liksom, nej jag får inte visa det här för det ska kännas skönt.”

De menar vidare att pornografin kan skapa komplex och osäkerhet genom att presentera snygga och perfekta kroppar. En tjej tror också att pornografi kan fungera som en trigger till sexuella våldsytringar.

När det gäller positiva effekter av att titta på pornografi talar tjejerna främst om andra då de själva anger att de inte har kommit i kontakt med pornografi i någon högre utsträckning. Flera tjejer nämner att pornografi kan vara bra i parrelationer så länge båda parter samtycker till att både titta och eventuellt testa sexuella handlingar som visas i filmen. En tjej menar att det går att lära sig saker från pornografin som sedan kan appliceras i sexlivet.

Hälften av tjejerna har tänkt på och reflekterat över produktionen av pornografi. En av tjejerna berättar att hon tidigare varit omedveten om produktionsförhållanden men efter att ha sett en film i skolan om hur pornografi produceras har hon en större medvetenhet. Detta har också påverkat hennes syn på pornografi. Tidigare fann hon pornografin mer upphetsande men numera är hon negativ till pornografi eftersom att vetenskapen om tillverkningsprocessen som hon menar är orealistiskt och onaturlig har fått henne att känna sig obekvämt och främmande inför pornografin. Hon berättar:

”... just när dom kommer, det är liksom inte deras riktiga, utan det pumpas in typ nånting som ser ut som kom och då blir det jättemycket och att dom kommer i ansikte och så där, det är... kändes bara så, ja äckligt då.”

Två av tjejerna tror att pornografins målgrupp främst består av män och att pornografin därför främst är skapad därefter. En tjej betonar att det är viktigt att det ska vara frivilligt att delta i pornografi, hon upplever att så länge det är ett eget val så är det okej. En annan tror inte att produktionsvillkoren spelar någon roll för hur konsumenter uppfattar pornografin men säger sig själv bli äcklad av produktionen.

4.6.2. Killar om påverkan

Samtliga killar i studien menar att pornografin inte påverkar dem själva. De anledningar som nämns till att de inte påverkas är objektivitet, erfarenhet, intresse och ålder. Samtidigt nämner killarna en del positiva faktorer som pornografin medför. Flera av killarna i studien menar att pornografi kan vara något inspirerande och lärorikt. En kille syftar speciellt på amatörpornografins funktion i detta syfte. Samma kille menar att pornografin kan göra människor mer självsäkra inför sexdebuten. Det nämns också att en omedveten påverkan kan ske samt att en eventuell påverkan försöker ignoreras. Flera killar berättar att pornografikonsumtion kan stilla den nyfikenhet som finns runt sexualiteten innan egna sexuella erfarenheter skapas. En kille beskriver detta:

”Innan min sexualdebut kan vi säga, så tror jag, kom i kontakt med porr lite innan dess och då blev jag ju mer nyfiken på sex på så sätt. Och så får man ju eller man blir liksom lite mer självsäker om man vet ungefär vad det är för något, olika ställningar, ungefär hur personerna gör.”

Killarna berättar också om de känslor de kan uppleva då de kommer i kontakt med pornografi. De beskriver den som smutsig, äcklig, avskyvärd och ful men även att den kan ge spänning, skratt och framför allt upphetsning.

När det gäller andras påverkan av pornografikonsumtion menar flera av killarna att pornografin kan ge inspiration men också ge upphov till utseendemässiga komplex. Det nämns att killar kan börja styrketräna eller bli besvikna att de inte har samma storlek på könsorganet och att tjejer kan välja att operera bröstet. Flera killar menar också att andra ungdomar kan få en skev verklighetsuppfattning av att konsumera pornografi. Det nämns av två killar att pornografi kan skapa problem mellan partners och en kille menar att pornografin förstärker de existerande könsroller som finns i samhället.

En kille är av uppfattningen att pornografins positiva effekter är begränsade men tror att det kan vara ett sätt för andra att få ur sig aggressioner. Han uttrycker:

”... Såvida det inte hjälper någon väldigt aggressiv person att avreagera sig som föredrar porr istället för att gå och slå sin fru så drar... en ... en trudelutt istället.”

En annan menar dock motsatsen och tror att våldsam pornografi kan skapa aggressioner hos vissa män som leder till sexuella våldshandlingar:

”... den kan ju göra män så pass upphetsade att de kan ju gå ut och, de kan ju bli så beroende av det så att de måste använda det på något sätt, och sen att de blir kanske psykiskt störda på köpet... ja som till exempel den här snubben, vad är det i Örebro som har sprungit runt och våldtagit² ...”

Det framkommer en uppfattning om att pornografin speglar samhället och den bredd av attityder, beteenden och sexuella preferenser som finns däri vilket skapar en efterfrågan. Dock påpekas det att pornografins skildringar av dem i samhället förekommande beteenden framstår som mer extrema och tillspetsade. Killarna i studien menar således att det inte bara är så att pornografin har inflytande över samhället och individen utan att det sker en växelvis påverkan. Denna ömsesidiga påverkan exemplifieras genom följande citat:

”Porren kommer ju från verkligheten från första början, verkligheten är ju verkligheten, sen har ju porren grundats på det, och sen gått ut, så dom påverkas väl av varandra.”

² Serievåldtäktsman i Örebro som under hösten 2010 flitigt förekommit i medier.

Merparten av killarna uppger att de inte tidigare reflekterat medvetet kring produktionen av pornografi. En kille säger att han inte tänkt på det alls tidigare medan de andra nämner att tanken har slagit dem. En kille har frågat sig om pornografiaktörerna vill vara med på frivillig basis. En annan nämner att han tror att den som skapat pornografin är avgörande för dess innehåll men säger att detta inte är något som han brukar reflektera över medan han tittar eller påverkar vad han vill se.

Flera killar berättar också att de tror att de som medverkar i pornografi kan vara väldigt välbetalda, en kille poängterar att detta främst gäller kvinnorna. En annan kille säger att han kan få skuld känslor gentemot aktörerna av att titta på pornografi men nämner att de samtidigt tjänar mycket pengar. Två killar tar upp att det tror att det är svårare att få in kvinnor än män i branschen och att det därför finns ett stort behov av kvinnliga aktörer och att kvinnorna därför får bättre betalt. De menar vidare att kvinnor kan bli utnyttjade och att det finns fler risker för dem som exempelvis könssjukdomar och oönskade graviditeter. En kille menar också att det är mer skamligt för kvinnor att vara med i pornografi än för män. Att branschen är smutsig och att vissa saker han ser kan få honom att må dåligt nämner också en kille.

4.6.3. Analys

Enligt vår analys finns många likheter i hur killarna och tjejerna i studien resonerar kring påverkan av pornografi. Värt att nämna är dock att killarna i allmänhet har mer åsikter angående pornografins påverkan än tjejerna. Tjejerna betonar ofta att de inte kan uttala sig eftersom de inte sett på så mycket pornografi. Både tjejerna och killarna anser att andra är mer påverkbara än de själva och att andra påverkas mer negativt. De är också överens om att pornografi kan bidra till skapande av ideal. Att pornografi kan leda till våldsyttningar förs också på tal hos både tjejer och killar. Vad gäller industrin tas aspekter som frivillighet och att aktörerna får betalt upp från båda grupperna, främst av killarna, men en tjej betonar även att produktionen är orealistisk. En annan skillnad är att killarna oftare hänvisar till att pornografin kan bidra till erfarenhet som kan ge självförtroende inför sex. Killarna resonerar också kring pornografin och dess spegling av samhället till skillnad från tjejerna.

Ungdomarna i studien har en uppfattning om att andra påverkas mer och i högre utsträckning negativt av pornografikonsumtion än vad de själva gör. Enligt Davidsons Third Person Effect Theory (1983) har människor en uppfattning om att andra påverkas mer av masskommunikation än de själva. Detta eftersom individer menar att de själva rörande ett fenomen har en subjektiv uppfattning och erfarenhet som gör att de kan förhålla sig kritiskt till budskapet. Gällande andra människor har individer en begränsad kunskap om deras

erfarenheter och uppfattningar. Lo och Wei (2002) har applicerat teorin gällande pornografi. Gällande ungdomar och pornografi har även Forsberg (2006), Häggström-Nordin (2005) och Nigård (2007) visat detta samband. Vi kan således förstå ungdomarnas åsikter genom att de utgår från sina egna erfarenheter och självuppfattningar och därmed kan betrakta sig själva som mindre påverkbara. Däremot är ungdomarnas kännedom om andra människors möjlighet att värja sig från massmedial påverkan begränsad varför de tror att dem lättare påverkas.

Det framkommer att ungdomarna tror att pornografikonsumtion kan påverka den egna kroppsuppfattningen och bidra till ideal i samhället. Simon och Gagnon (1973) talar om det sexuella skriptet vilket innebär individens förhållningssätt gentemot sexuella upplevelser. Det pornografiska skriptet kan således ses som internaliserat i deras egna skript genom att en del av ungdomarna beskriver pornografiaktörerna som utseendemässigt perfekta. Ett flertal tidigare studier (t.ex. Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006; Sørensen 2007) påvisar samma typ av utseendemässiga ideal som ungdomarna i vår studie nämner.

Hur individers interpersonella sexuella agerande ser ut kan enligt Simon och Gagnon (1973) förklaras genom att den historiska, sociala och kulturella kontext vi befinner oss i påverkar formulerandet av de sexuella skripten. Även pornografin socialiserar på detta vis människors sexuella handlande. Ungdomarna i vår studie nämner könsbestämda ideal förknippade med konsumtion av pornografi och prestationskrav förmedlade av den som de själva upplevt eller tror att andra kan uppleva. Detta medför att både tjejer och killar kan utsättas för press och krav i relation till deras sexualitet. Enligt vår analys påverkas ungdomarnas sexuella skript av de prestationsideal som pornografin representerar oavsett om de konsumerar den själva eller inte på grund av dess allmänna förekomst i samhället.

Genom att nyttja pornografi som läromedel och inspiration kan enligt ungdomarna positiva aspekter införlivas i det sexuella skriptet. Ungdomarna, främst killarna, beskriver att pornografin fyller en funktion på så sätt att de kan få en bild av hur sexuellt samspel kan se ut.

En annan aspekt som flera av ungdomarna nämner är att pornografin produceras av en kommersiell industri. De betraktar pornografiaktörens roll som ett yrke som så länge det är frivilligt är accepterat och där konsumtionen legitimeras av att aktören genom denna blir försörjd. Enligt detta synsätt använder kvinnan sin sexualitet i utbytesförhandling med mannen och därmed själv har kontroll över den. Dworkin (1981) menar dock att kvinnan *inte* får kontroll över sin sexualitet genom ekonomisk ersättning för sina uppoffranden. Däremot menar hon att övergrepp i pornografin rättfärdigas av de som begår dem samt nyttjar pornografi genom betalningen.

Vår analys är att ungdomarnas resonemang delvis kan förstås genom ovanstående resonemang. Deras synvinkel är ett uttryck för en mer liberal syn på sexualitet samt att sex som handelsvara inte nödvändigtvis behöver innebära förtryck eller ses som omoraliskt. Detta styrks även av forskning gjord kring ungdomar och pornografi de senaste åren (Hammarén & Johansson 2006¹, 2006²). Vi kopplar detta resonemang även till Östergrens (2006) mer liberala syn på pornografiaktörens roll som ett yrke som inte per se kan definieras genom kontroll och makt utan innehåller en variation av arbetsvillkor.

Samtidigt nämns av ungdomarna i vår studie att främst kvinnor i pornografin kan bli utnyttjade och att vissa risker är förknippade med medverkan i pornografiska filmer. Detta kan påverka upplevelsen av pornografin då den kan medföra skuld känslor och obehag. Vissa killar i studien säger att de kan välja att ignorera eller bortse ifrån den påverkan som pornografikonsumtionen kan medföra. Detta kan förstås utifrån Festingers (1962) teori om kognitiv dissonans. Denna innebär att skapa samstämmighet mellan oförenliga attityder för att undvika obehag. Det är tydligt att dessa killar uttrycker att eventuell påverkan i ett längre perspektiv kan ske men att de ignorerar denna faktor. Detta resonemang är ett exempel på hur oförenliga attityder åtgärdas hos killarna för att undvika dissonans.

Killarna i studien har en uppfattning om att pornografin återspeglar samhället. Liknande resultat framkommer även i Nigårds (2007) studie om unga män. Detta resonemang är även något Bergström (2006) uppmärksammat. Hon menar att pornografin förmedlar de normer och ideal som finns i samhället men att det i pornografin är i en mer extrem form.

4.7. Övergripande analys

I analysen av studiens teman finns ett återkommande fenomen. Vi har kunnat urskilja att ungdomarnas resonemang kring pornografi genomgående präglas av motstridigheter. Många gånger formas dubbelheten gentemot företeelser inom pornografi och kring konsumtion av densamma av ett reflexivt förhållningssätt. Ungdomarna reflekterar medvetet och väljer att inta olika positioner i förhållande till frågorna. Dock är denna process präglad av ambivalens och deras ståndpunkter kan framträda som föränderliga och ibland paradoxala.

Bauman (2005) menar att ambivalens är själva kännetecknet för det senmoderna samhället och att detta särskilt utmärker sig i förhållande till sexualitet och relationer. Idag kännetecknas samhället av förekomsten av en mängd diskurser som samsas om utrymme. Detta medför krav på individen som måste förhålla sig till dessa. Valmöjligheterna kan verka frigörande men kan också skapa osäkerhet och leda till att individen undviker val och därmed införlivar ett flyktigt tankesätt (ibid.).

Ett sätt ovanstående tankar av Bauman (ibid.) visar sig på är att ungdomarna själva menar att de inte reflekterat särskilt mycket över de flesta frågor studien berör. Trots detta har ungdomarna mycket åsikter, tankar och till synes genomtänkta resonemang kring ämnet. De visar också att de är kapabla att belysa frågorna ur olika perspektiv. Detta i sin tur bidrar till en svårighet att inta en fast position.

Enligt Bauman (ibid.) präglas individen av motsägelsefulla normer i samhället. Ungdomarnas förhållningssätt präglas av både liberala och konservativa värderingar som skapar ambivalens. Detta ger sig uttryck på flera sätt genom vår studie. Vi kan se en acceptans mot pornografi samtidigt som det finns ett tabu kring konsumtion av densamma. Ungdomarna i vår studie uppfattar att normer kring tjejers pornografikonsumtion är mer strikta men de menar ändå att de själva inte egentligen har några åsikter om att det skulle vara någon skillnad för tjejer och killar att konsumera pornografi.

Det finns åsikter om att pornografi är förnedrande, främst för kvinnor. Ungdomarna vänder sig emot dessa inslag. Samtidigt nyttjar vissa av dem pornografi och finner den upphetsande. I dessa fall kan det bero på att det förnedrande inslagen ignoreras och på så sätt undviks konflikten som valet innebär. Andra väljer av samma orsak bort att titta på pornografi.

Gällande hur pornografi produceras och vad den gestaltar framträder liberala attityder gentemot möjligheten att försörja sig genom pornografi om det är frivilligt. Samtidigt menas att medverkandet i branschen av samhället är förknippat med skam. På så sätt kan vi hos ungdomarna se ett ambivalent förhållningssätt gentemot produktionen av pornografi.

Det framkommer bland killarna att män som har sex med män fortfarande betraktas med skepsis då de anser att det är otänkbart att titta på detta. På samma gång uppfattas kvinnor som har sex med kvinnor som något attraktivt och upphetsande. Detta tyder på en ambivalens gentemot homosexualitet.

En annan paradox som framkommer är att killar förväntas ha sexuell erfarenhet redan innan sexualdebuten. För att hantera denna förväntning kan pornografi användas som läromedel. Samtidigt uttrycks det att sexuellt oerfarna ungdomar kan få en felaktig bild av sexualitet genom pornografin.

De bilder som pornografin förmedlar av män och kvinnors utseende och sexuellt beteende menas vara realistiska och onaturliga. På så sätt skiljs dessa bilder från deras egen verklighet. Samtidigt beskrivs bilderna som perfekta och ideal som ungdomar kan vilja eftersträva. Därtill framkommer ett ambivalent förhållningssätt till hur pornografin påverkar

unga. Majoriteten anser sig inte själva påverkas men tror att andra gör det och möjligheten att ignorera eventuell påverkan kommer också upp.

Det finns hos ungdomarna en uppfattning om att pornografi riskerar att späda på våldstendenser hos psykiskt instabila personer. Samtidigt framkommer en bild av att pornografikonsumtion kan vara ett alternativ för att få utlopp för inneboende aggressioner och på så vis motverka våldsamma handlingar. I uppfattningen av pornografins konsekvenser i relation till våld syns således spår av ambivalens.

Bauman (2003) benämner den flyktighet som han menar präglar sexualiteten och relationerna i det senmoderna samhället som liquid love, eller flytande kärlek. Ungdomarna ger uttryck för att de saknar känslor och kärlek inom pornografin vilket de anser bör finnas på riktigt i samband med sex. På samma gång menar de att syftet med pornografi är just att avbilda sex utan känslor och att den på så sätt kan vara ett substitut för en äkta relation. Det nämns också att pornografi kan fylla en funktion genom sitt oberoende. Detta går i led med Baumans (ibid.) tankar om att människor i det senmoderna samhället både söker och värjer sig mot intimitet.

5. Diskussion

I enlighet med den forskning som gjorts kring konsumtion av pornografi menar vi att Internet skapat en ökad tillgång till pornografi. Den debatt som tidigare främst handlat om att stoppa eller begränsa utbudet fokuserar nu på vad pornografen innehåller och hur den påverkar konsumenten. Denna utveckling är enligt oss nödvändig. Det går inte att lagstifta bort pornografikonsumtion, däremot kan vi arbeta för att hantera den och detta på många olika arenor. Ungdomar har ett behov av att prata om pornografi, något som enligt vår studie knappast uppfylls. Vi anser att skolan har en viktig funktion i att fylla denna lucka. Enligt vår studies resultat behöver skolans sexualundervisning reformeras. Vi tycker att det är viktigt att inte bara samtala om pornografi utan även förändra undervisningen kring sexualitet i allmänhet. Undervisningen bör utöver biologi och fortplantning även behandla andra element.

En av ungdomarna som deltog i vår studie nämnde att det var betydligt lättare att prata med oss som utomstående om ett så pass känsligt ämne som pornografi än med någon lärare som träffas på dagligen och kopplas till andra ämnen. Med bakgrund av vår studie anser vi att det kan finnas en fördel i att använda en utomstående organisation för att arbeta med och samtala om pornografi inom klassundervisningen. Därför menar vi att ämnet i hög grad bör inkluderas i det sociala arbetets vardagliga praktik. Detta kan också ske genom att socialarbetare inom skolans verksamheter integrerar denna typ av arbetsuppgifter i sin nuvarande praktik.

Sexualitet, kön och pornografi är ämnen som skulle kunna få större utrymme även inom andra arenor än skolan där socialt arbete med ungdomar utövas. Detta ställer krav på kompetens hos socialarbetare inom det berörda området och därför bör frågor om sexualitet och pornografi i högre grad bör implementeras i socionomutbildningen. Då sexualitet är en viktig del av ungdomars identitetsbildning är det extra viktigt att denna kunskap finns hos professionella. Vi anser att det kan ske en stor förbättring gällande detta.

Vi efterlyser en diskussion kring ungdomar, sexualitet och pornografi samt utrymme för ungdomar att tala om dessa ämnen, med vuxna och med varandra. Som sexuellt oerfaren behövs information och självkänedom för att orientera sig i det sexuella landskapet och finna det som är rätt för en själv. Enligt vår studie använder ungdomar pornografi i upphetsande syfte och fungerar som ett sätt att upptäcka och utforska sin egen lust. Det är viktigt att avdramatisera ämnet och ge ungdomar möjlighet att reflektera och tala om sina upplevelser.

Sexualiteten är en del av människors totala välbefinnande. Detta är något som i stor utsträckning berör socialt arbete. Socialarbetare måste våga ta sig an detta område även inom arenor som inte direkt berör sexualitet. Detta för att främja en sexualitet som påverkar livskvalitén i positiv bemärkelse. Frågor om pornografi är, som påvisats i vår studie, förknippade med tabu samtidigt som det finns ett behov hos ungdomar att prata om detta. Därför behövs det skapas en öppen och icke-fördömande dialog kring ämnet.

Det framkommer att ungdomarna i vår studie motsätter sig de ojämlika maktförhållanden som illustreras inom pornografin och amatörpornografi lyfts fram som ett alternativ till detta. Utöver den känner de inte till någon alternativt producerad pornografi. Vi har under studiens arbetsprocess kommit i kontakt med olika typer av alternativ pornografi. Inom dessa kategorier ryms det som ungdomarna i vår studie efterfrågat i form av exempelvis feministisk pornografi där hänsyn tas till att gestalta jämlika relationer och pornografi där handling och estetik är välgjord och genomarbetad, till skillnad från den största delen av mainstreampornografin. Istället för att förfasa sig över ungdomars pornografikonsumtion och dess inflytande på deras uppfattning om sex och könsroller menar vi att det går att upplysa om att alternativ pornografi faktiskt finns då ungdomar kommer att konsumera pornografi oavsett.

I vår studie har det framkommit att en av de vanligaste anledningarna till att ungdomar konsumerar pornografi är att den fungerar i lärande syfte. Samtidigt tycker de att pornografin förmedlar en realistisk bild av sex. Uppenbarligen finns ett intresse av att lära sig om hur sex praktiskt kan gå till väga och att få se exempel på detta. Då mainstreampornografin enligt ungdomarna representerar heteronormativa och könsstereotypera roller och ideal samt kan

innehålla inslag av förnedrande karaktär ifrågasätter vi om pornografin är mest lämpligt för detta ändamål. Vi efterfrågar istället särskilda lärandeformer och arenor för detta. Exempelvis skulle upplysande interaktiva forum på Internet riktade till ungdomar oavsett kön och sexuella preferenser kunna utvecklas. Inom dessa skulle utrymme finnas för att lära sig om olika sätt att ha sex genom bilder och illustrationer, ställa frågor och kunna utbyta tankar med andra ungdomar. Socialarbetare skulle också i högre grad finnas tillgängliga online som en resurs i form av stöd och rådgivning.

Enligt nordisk forskning (Månsson, Löfgren-Mårtenson & Knudsen 2007) finns inga anmärkningsvärda skillnader mellan de nordiska länderna gällande pornografikonsumtion och attityder gentemot pornografi trots olika lagstiftningar. Med grund i detta är förbud inte ett konstruktivt sätt att hantera pornografin. Däremot är det viktigt att förhindra att barn och ungdomar ofrivilligt kommer i kontakt med pornografiskt material vilket vi i vår studie sett är vanligt förekommande. I dessa fall anser vi att det därför krävs en striktare lagstiftning för att begränsa förekomsten av exempelvis pop-ups för pornografiska sidor. Inom det sociala arbetet finns också möjligheter att arbeta med ungdomar och även deras föräldrar i syfte att belysa aspekter rörande sexualitet på Internet och lära sig möjligheter att hantera dessa.

I vår studie har vi presenterat tidigare forskning som visar på ett samband mellan pornografi och att ha utfört vissa sexuella handlingar som exempelvis analsex. Dock är det svårt att säkerställa att det skulle vara pornografin som orsakar beteendet. Det som inom forskningen brukar betecknas som avancerat sex är också det som från vuxenvärldens sida genererat oro när det gäller ungdomars sexuella praktik. Vad avancerat sex skulle innebära är inte helt tydligt men bygger på en normativ syn på sexuell samvaro där det heterosexuella vaginalsamlaget är normen. Att vissa sexuella preferenser och handlingar egentligen skulle vara mer avancerade än andra är något vi motsätter oss. Enligt vår mening har dagens mer sexualliberala syn medfört att en bredare sexualrepertoar har hittat in i sängkammaren samt att det finns en större öppenhet kring sexualitet. Därmed är distansen till pornografin inte längre lika stor och därför tror vi att det är lätt att problematisera över pornografins konsekvenser istället för att se sexuellt beteende som något föränderligt utifrån kontext. Forskningen bör således ta hänsyn till detta och inte baseras på normativa föreställningar kring sexualitet. Inte heller anser vi att sex som bygger på samtycke är något som ska problematiseras som avancerat oavsett vad det innehåller så länge det inte är skadligt. Det praktiska sociala arbetets fokus inom detta område bör därför vara att stärka ungdomar till sexuellt självbestämmande.

I debatten om pornografi har fokus legat på hur kvinnan framställs och behandlas samt vilka konsekvenser detta haft för synen på könsroller och hur könsmaktsordningen i samhället upprätthålls. Detta har även framkommit i vår studie men ungdomarna har också i hög grad lyft problematik förknippad med hur mannen inom pornografin framställs och konsekvenser av detta. Det manliga idealet med muskulös kropp och stort könsorgan framkommer lika tydligt som det kvinnliga idealet med stora bröst och långt blondt hår. Dessutom framkommer även en press på unga killar när det kommer till prestations- och initiativförmåga i samband med sex. Detta är något som inte brukar uppmärksammas lika mycket som kvinnans framställning i pornografi. Vi menar att det är viktigt att i samband med talet om sexualitet och pornografi föra en genuspräglad diskussion där inte könsnormativa föreställningar cementeras eller där frågan om kön reduceras till en kvinnofråga.

Som det framgår i vår studie är ungdomar på många sätt ambivalenta kring pornografi. Även vår analys präglas av ambivalens då vi har valt att presentera denna utifrån olika perspektiv. Även våra egna åsikter och diskussioner innehåller inslag av ambivalens. Det kan uppfattas som motsägelsefullt men som i enlighet med vår analys är ambivalensen kännetecknet för det senmoderna samhället och vi som forskare är självklart också influerade av den tid vi lever i.

Vi har medvetet valt att redovisa olika ståndpunkter för att få en nyanserad framställning av fenomenet vilket lett till att vi tagit aktiv ställning på vissa punkter. Ställningstagandena kan vid första anblick framstå som motstridiga men vi menar att det inte finns ensidiga sätt att hantera ett komplext område. Huruvida samhället kommer att präglas av mindre ambivalens i framtiden är oklart. Därmed är det svårt att med säkerhet förutspå hur relationen mellan ungdomar och pornografi kommer att se ut i framtiden. Avslutningsvis vill vi trycka på vikten av att lyfta ämnet på flera plan eftersom det är viktigt att ge utrymme för alternativa tolkningar. På detta vis kan de register av åsikter och tankar som finns om pornografi hos ungdomar mötas. Att bryta tabu kring pornografi kan således minska den osäkerhet som upplevelsen av ambivalens medför.

5.1. Förslag till vidare forskning

Vi vill som en avslutning på denna studie ta upp några faktorer som stötts på under studiens gång men inte haft möjlighet att behandla. Dessa skulle kunna vara intressanta att undersöka närmare.

Vår studie har fokuserat på ett köns- och maktperspektiv angående ungdomar och pornografi. Under de kvalitativa intervjuerna framkom dock aspekter av klass i samband med pornografi. Dessa handlade om synvinklar ungdomarna har på hur folk ifrån olika samhällsklasser

förhåller sig till pornografi. Detta är något som skulle behöva undersökas då forskningen kring pornografi och ungdomar oftast saknar klassperspektiv. Det vore också intressant att närmare undersöka betingelser för att medverka i pornografi, där ett klassperspektiv också skulle kunna vara aktuellt.

En annan aspekt från vår studie som vi inte haft möjlighet att undersöka vidare är ett resonemang kring hur etnicitet samspelar med uppfattningen av pornografi. Detta är något som gäller på både individ- och samhällsnivå. Då majoriteten av världens pornografi är producerad i västvärlden kan vi ställa oss frågan hur den uppfattas i ett globalt perspektiv. Intressant vore också att analysera pornografi producerad utanför västvärlden. Kan det vara så att sexualitet blir etnifierad på olika sätt genom pornografin beroende på var den produceras?

Något som också vore av vikt och intresse att forska vidare kring är hur olika funktionshinder påverkar ungdomars relation till pornografi. Inom forskning gällande sexualitet i allmänhet och pornografi i synnerhet lyser perspektiv på funktionshinder med sin frånvaro. Det torde vara av stor vikt att även granska hur denna grupp utsätts för social kontroll och vad det får för konsekvenser gällande sexualitet och nyttjande av pornografi. Intressant vore även att studera hur funktionshindrade uppfattar pornografin och de ideal som denna förmedlar gällande utseende och prestation i förhållande till normalitet.

Den forskning som finns kring pornografi har, likt vår studie, haft fokus på mainstreampornografi. En del studier gällande gaypornografi har också gjorts. Det skulle därför vara av intresse att djupare studera ungdomars inställning till olika typer av pornografi såsom exempelvis lesbisk- och amatörpornografi. I det senare kan även faktorer som varför unga människor väljer att exponera sig själva på Internet genom amatörpornografi belysas.

Referenser

Litteratur:

- Aagre, Willy (2007): "“When I hear the word pornography, I think of...” - 15-16 year old girls writing essays on their associations to pornography." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press
- Bauman, Zygmunt (2005): *Liquid Life*. Cambridge: Polity Press
- Bauman, Zygmunt (2003): *Liquid love: on the frailty of human bonds*. Cambridge: Polity Press
- Berg, Lena (1999): *Lagom är bäst: unga kvinnors berättelser om heterosexuell samvaro och pornografi*. Stockholm: Bilda
- Berg, Lena (2007): "Turned on by pornography – still a respectable girl? – How fifteen-year old girls cope with pornography." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press
- Billinger, Kajsa (2005): "Fokusgrupper – en datainsamlingsmetod." i Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.)(2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Brännberg, Tore (1998): *Bakom Kulisserna*. Floda. Zenon förlag.
- Carlsson, Ulla (2005): *Våld och pornografi i medierna: åsikter om medievåldets och pornografins påverkan på unga människor*. Göteborg: International Clearinghouse on Children, Youth and Media, Nordicom, Göteborgs universitet
- Connell, Raewyn (2008): *Maskuliniteter*. 2. Uppl. Göteborg: Daidalos
- Dines, Gail, Jensen, Robert & Russo, Ann (1998): *Pornography: the production and consumption of inequality*. New York: Routledge
- Dworkin, Andrea (1981): *Pornography: men possessing women*. London: Women's Press
- Elofsson, Stig (2005): "Kvantitativ metod – en introduktion." I Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.)(2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Festinger, Leon (1976[1962]). *A theory of cognitive dissonance*. Reissue Stanford: Univ. Press
- Forsberg, Margareta (2000): *Ungdomar och sexualitet: en kunskapsöversikt år 2000*. 1. uppl. Stockholm: Folkhälsoinstitutet
- Forselius, Tilda Maria (1993): "Ser ungdomar på pornografi och vad tycker de om den?" I Svensson, Kjell, Larmén, Marianne & Forselius, Tilda Maria (red.) (1993): *Tre rapporter om pornografi*. Stockholm: Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)
- Foucault, Michel (2002¹): *Sexualitetens historia. Bd 1, Viljan att veta*. [Ny utg.] Göteborg: Daidalos
- Foucault, Michel (2002²): *Sexualitetens historia. Bd 2, Njutningarnas bruk*. [Ny utg.] Göteborg: Daidalos
- Gagnon, John H. & Simon, William (1973): *Sexual conduct: the social sources of human sexuality*. Chicago, Ill.
- Giddens, Anthony (1992): *The transformation of intimacy: sexuality, love and eroticism in modern societies*. Cambridge: Polity Press
- Giota, Joanna (2005): "Att studera barn och ungdomar i skolan." I Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.)(2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Halvarsson, Veronika (2007): "Porrdebattens för och emot." I RFSU (1997): *Samtala om pornografi i skolan. En handledning från RFSU*. Stockholm. Riksförbundet för Sexuell Upplysning

Hammarén & Johansson (2006²): "Young People's Attitudes Toward and Relations to Pornography." I Johansson, Thomas (2006): *The transformation of sexuality: gender and identity in contemporary youth culture*. Aldershot, Hants, England: Ashgate

Hammarén & Johansson (2006³): "Hegemonic Masculinity and Pornography." I Johansson, Thomas (2006): *The transformation of sexuality: gender and identity in contemporary youth culture*. Aldershot, Hants, England: Ashgate

Hirdman, Anja (2007): "'Please vote nicely...'" Visualizing gender on-line." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Hägström-Nordin, Elisabet (2005): *Worlds apart?: sexual behaviour, contraceptive use, and pornography consumption among young women and men*. Diss. (sammanfattning) Uppsala: Uppsala Universitet, 2005

Knudsen, Susanne V. (2007): "Free, young and gendered – Internet pornography and self-representations on websites." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Kolbein, Guðbjörg Hildur (2007): "Exposed – Icelandic teenagers' exposure to pornography." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Kulick, Don (2005): "Inledning" I Kulick, Don (red.) (2005): *Queersverige*. Stockholm: Natur och Kultur

Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam (2005¹): "Teori, metod och empiri." I Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.) (2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam (2005²): "Kvalitativ metod – en introduktion." I Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.) (2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Lilja, John (2005): "Samhälls- och beteendevetenskapliga skalor." I Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (red.) (2005): *Forskningsmetoder i Socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (2006): *"Sex överallt, typ?!": om unga och pornografi*. 1. Uppl. Stockholm: Gothia

MacKinnon, Catharine A. & Dworkin, Andrea (red.) (1997): *In harm's way: the pornography civil rights hearings*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press

Månsson, Sven Axel, Löfgren-Mårtenson, Lotta & Knudsen, Susanne (2007): "Introduction." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Nigård, Pernilla (2007): *Unga män om porr: användning av och attityder till pornografi*. Stockholm: Enheten för sexualitet och hälsa (LAFÄ), Stockholms läns landsting

Olsson, Hans (2007): "Pornografi och sexuell praktik. Något om forskningen om ungdomar och pornografi." I RFSU (1997): *Samtala om pornografi i skolan. En handledning från RFSU*. Stockholm. Riksförbundet för Sexuell Upplysning

Priebe, Gisela, Åkerman Ingrid & Svedin, Carl Göran (2007): "High-frequency consumers of pornography." I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

RFSU (1997): *Samtala om pornografi i skolan. En handledning från RFSU. Stockholm. Riksförbundet för Sexuell Upplysning*

Rogala, Christina (2007): "Unga kvinnor och pornografi." I RFSU (1997): *Samtala om pornografi i skolan. En handledning från RFSU. Stockholm. Riksförbundet för Sexuell Upplysning*

Sabo, Anne G. (2007): "A vision of new porn – How women are revising porn to match a time of greater gender equality". I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Sørensen, Niels Ulrik (2007): "Detours for heterosexuality – young boys viewing male bodies in pornography". I Knudsen, Susanne V., Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (red.) (2007): *Generation P?: youth, gender and pornography*. Copenhagen: Danish School of Education Press

Thomassen, Magdalene (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups utbildning

Östergren, Petra (2006): *Porr, horor och feminister*. Stockholm: Natur och Kultur

Artiklar/Tidskrifter:

Davidson, Phillips (1983): The Third-Person Effect in Communication. *Public Opinion Quarterly* Vol. 47:1 (1983): 1-15. Oxford University Press.

Larsson, Maria (2007): Drömmen om den goda pornografin - Om sextio- och sjuttiotalsfilmen och gränsen mellan konst och pornografi. *Tidskrift för genusvetenskap* nr 1-2 (2007): s. 93 – 110

Lo, Ven-hwei & Wei, Ran (2002): Third-person effect, gender, and pornography on the Internet. *Journal of broadcasting & electronic media* 46 (2002):1, s. 13-33

McRae, Heather (2003): Morality, Censorship, and Discrimination: Reframing the Pornography Debate in Germany and Europe. *Politics: International Studies in Gender, State and Society* 10.3 (2003): 314-345

Fria resurser:

Bergström, Maria (2006) "Vad är normalt?" I Medierådet (2006): *Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. [Elektronisk]. Stockholm: Medierådet. Tillgänglig: http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/kall_pa_porr.pdf 2011-02-09

Forsberg, Margareta (2006): *Ungdomar och sexualitet: en forskningsöversikt år 2005*. [Elektronisk]. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut. Tillgänglig: <http://www.fhi.se/PageFiles/3362/r200618Undomarochsex0605.pdf>

Foxhage, Daniel (2006): "Pornografi - Och hur man får vara pojke." I Medierådet (2006): *Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. [Elektronisk]. Stockholm: Medierådet. Tillgänglig: http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/kall_pa_porr.pdf 2011-02-09

Hammarén & Johansson (2006¹): "Genus, makt och pornografi – ungdomars attityder och förhållningssätt till porr." I Medierådet (2006): *Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. [Elektronisk]. Stockholm: Medierådet. Tillgänglig: http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/kall_pa_porr.pdf 2011-02-09

Justitiedepartementet (2007): *SOU 2007:54 Barnet i fokus – en skärpt lagstiftning om barnpornografi*. [Elektronisk]. Stockholm. Regeringskansliet. Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/8586/a/86688> 2011-02-09

Rogala, Christina (2006): "Vuxenvärldens oro." I Medierådet (2006): *Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. [Elektronisk]. Stockholm: Medierådet. Tillgänglig: http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/kall_pa_porr.pdf 2011-02-09

Internetkällor:

Codex, <http://www.codex.vr.se/> Hämtad 2010-12-04

Google, <http://www.google.com/#sclient=psy&hl=en&site=&source=hp&q=porn&aq=f&aqj=&aql=&oq=&pbx=1&fp=92188ee12107320c>, Hämtad 2011-01-28

Microsoft, www.microsoft.com/sverige/protect/computer/basics/popup.msp, Hämtad: 2010-12-06

RFSU, <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Sex-ABC/>, Hämtad 2010-11-25

Röhl, Magnus & Tapper, Michael (2010): "Pornografi" I Nationalencyklopedin. Hämtad 2011-02-09.
Tillgänglig: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/pornografi>

UMO, <http://www.umo.se/Sex/Porr/>, Hämtad 2011-01-15

[Bilaga 1: Ordlista]

Slitztidningar

Kärlek

Sex

Strippor

Oralsex

Analsex

Gangbang

Älska

Knulla

Onani

Hårt

Mjukt

Ömt

Upphetsande

Äckligt

Spännande

Lärorikt

Inspirerande

Strippklubb

Sex i film

Erotik

Dildo

Förbjudet

Privat

[Bilaga 2: Intervjuguide]

Syfte: Att undersöka ungdomars syn på pornografi

Etiska riktlinjer:

- Informationskravet (Om oss, studiens syfte, frivillighet)
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet (tystnadsplikt, anonymitet)
- Nyttjandekravet

Sammanhang:

- Ålder
- Vad är porr för dig?
 - Först öppen fråga
 - Ordkartan
- Har du kommit i kontakt med porr?
 - Hur? Vilken typ?
 - Med vem? Sammanhang?
 - Hur ofta?
 - Förtydning och specificering
 - Om inte - varför?
 - Inte blivit av eller självmedvetet val?

Varför porr?

- I vilket syfte kollar du (eller andra) på porr?
 - Ge exempel om de inte själva kommer på.
- Har porren någon betydelse för ditt (andras) sexliv?
- Vilka känslor har du (tror du andra har) upplevt när du (de) tittat på porr?
- Vilka för- och nackdelar finns det med att titta på porr?
 - Många är emot det, varför tror du det?
 - Många tittar på det, varför tror du det?

Uppfattning:

- Vad tycker du om den porr du kommit i kontakt med?
- Hur tycker du män framställs i porren?
 - Exempel, förtydliga
 - Är det något du har tänkt på tidigare?
- Hur tycker du kvinnor framställs i porren?
 - Exempel, förtydliga
 - Är det något du har tänkt på tidigare?
- Hur tycker du sex skildras i porren?
 - Exempel, förtydliga
 - Är det något du har tänkt på tidigare?
- Hur tycker du relationer skildras i porren?

- Exempel, förtydliga
- Är det något du har tänkt på tidigare?

Porrens inflytande

- Tror du att ungdomar påverkas av att se på porr?
 - Om ”ja” – hur, på vilket sätt?
 - Om ”nej” – hur kommer det sig?
 - Exempel
- Påverkar det dig som tjej/kille att se på porr?
 - Om ”ja” – hur, på vilket sätt?
 - Om ”nej” – hur kommer det sig?
 - Exempel

[Bilaga 3: "Prata porr?!"]

Prata porr?!

Hej!

Vi heter Caroline, Sofie och Erik och är studenter på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Under hösten ska vi genomföra en vetenskaplig undersökning till vår c-uppsats. Till denna söker vi personer som vi kan intervjua. Intervjuerna kommer att genomföras individuellt tillsammans med två av oss och ta cirka en timme.

Den undersökning vi ska göra handlar om ungdomars syn på porr. Därför söker vi dig som vill dela med dig av dina erfarenheter och tankar kring ämnet.

Du kommer få vara fullständigt anonym under undersökningen och du har möjlighet att avbryta intervjun eller dra dig ur undersökningen. Materialet kommer endast att användas i vår undersökning.

Vi vill påbörja intervjuerna under vecka 43 (25-29/10). Är du intresserad av att delta så skriv upp namn, klass samt telefonnummer på vår lista. Har du frågor eller vill anmäla ditt intresse får du även gärna kontakta oss på:

Mail: *****

Tel. *****

PS. Vi kommer bjuda på fika under intervjun! DS.